

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PŘÍPUSTKOVÉ VĚTY VE ŠPANĚLŠTINĚ:
ANALÝZA PŘEKLADU DO ČEŠTINY

Vedoucí práce: doc. Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D.

Autor práce: Veronika Adamová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2018

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice dne 30. dubna 2018

.....
Veronika Adamová

Poděkování:

Mé velké díky patří paní doc. Mgr. Miroslavě Aurové, Ph.D. za odborné vedení, věcné připomínky a cenné rady, které mi v průběhu akademického roku poskytla.

Anotace:

Tato bakalářská práce se zaměřuje na srovnávací analýzu vedlejších vět přípustkových ve španělštině a v češtině. Cílem je popsat jakými prostředky se přípustka vyjadřuje a jaké jsou možnosti překladu. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. Po teoretické části zpracované na základě odborné literatury, kde je popsána problematika přípustkových vět, následuje analýza vybraného vzorku textů španělské beletrie, která je realizována pomocí paralelního korpusu InterCorp.

Klíčová slova:

Vedlejší věty přípustkové; přípustka; spojky; korpusová analýza; InterCorp.

Abstract:

This Bachelor thesis deals with a comparative analysis of concessive clauses in Spanish and Czech language. The aim of this thesis is to describe the grammar of concessive clauses and how they can be translated. This thesis is divided into two parts – theoretical and practical. In the first part I describe the theory of subordinate concessive clauses and in the second part I analyse this topic on samples of use, based on parallel corpus InterCorp.

Key words:

Concessive clauses; concession; conjunction; corpus analysis; InterCorp.

Obsah:

ÚVOD.....	1
1. TEORETICKÁ ČÁST	3
1.1 Jazyk.....	3
1.2 Věta hlavní	4
1.3 Věta vedlejší.....	4
1.4 Spojky a spojovací výrazy	5
1.4.1 Spojky a spojovací výrazy parataktické	6
1.4.2 Spojky a spojovací výrazy hypotaktické	7
1.5 Přípustka.....	9
1.5.1 Sémantika přípustky	10
1.5.2 Formální vyjádření přípustky	11
1.6 Vztah podmínkově přípustkový	21
1.6.1 Okolnost reálná x nereálná	21
1.6.2 Spojovací prostředky	22
2. VÝZKUMNÁ ČÁST	23
2.1 Český národní korpus.....	23
2.1.1 InterCorp.....	23
2.2 Způsob vypracování výzkumu	24
2.3 Realizace výzkumu	25
2.3.1 <i>Por + adverbio + que</i>	25
2.3.2 <i>Por + adjetivo + que</i>	29
2.3.3 <i>A pesar de que</i>	31
2.3.4 <i>Aun cuando</i>	32
2.3.5 <i>Si bien</i>	33
2.3.6 <i>Y eso que</i>	35
2.3.7 <i>Sin embargo</i>	36
2.3.8 <i>Aun así</i>	37
2.3.9 Shrnutí zkoumaných výrazů	39
ZÁVĚR	41
RESUMEN	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	45
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ:	46

ÚVOD

Přípustkové věty vedlejší používáme denně, aniž bychom si to uvědomovali, proto se tato práce zabývá srovnávací analýzou překladu přípustkových vět ze španělštiny do češtiny. Cílem práce je popsat jakými prostředky se přípustka vyjadřuje, jaké jsou možnosti překladu a také ukázat, že i přípustky lze často přeložit více způsoby. Překlad hodně závisí na kontextu, postupech a zdatnosti překladatele.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. Části teoretické, která je zpracována na základě odborné literatury. Kde je popsána problematika přípustkových vět, sémantika přípustky, formální vyjádření přípustky a přípustka. První kapitola teoretické části se věnuje vysvětlení základních pojmů a uvedení do dané problematiky, pro snazší orientaci v přípustkových větách. V této bakalářské práci jsou zmíněna také větná a nevětná vyjádření přípustky. Dále je práce zaměřena i na výčet spojovacích výrazů, jak parataktických, tak i hypotaktických. V neposlední řadě se práce věnuje i vztahu podmínkově přípustkovému, kde se popisuje okolnost reálná a nereálná.

Následuje analýza vybraného vzorku textů španělské beletrie, která je popsána ve výzkumné části práce. Realizace je prováděna pomocí korpusu InterCorp, jedná se o paralelní korpus, který je součástí projektu Českého národního korpusu a je dostupný online, v rozšířené verzi až po přihlášení. Tento jazykový korpus obsahuje soubor dokladů autentického užití přirozeného jazyka, proto jsou texty aktuální. Výzkumná část popisuje realizaci výzkumu a přibližuje práci s korpusem. Pro ověření teorie přípustek je vybráno osm španělských přípustkových prostředků, na kterých je podrobně analyzován překlad přípustky. Jedná se o výrazy typu *por + adverbio + que, por + adjetivo + que, a pesar de que, aun cuando, si bien, y eso que, sin embargo a aun así*.

Ve vedlejších větách přípustkových je vždy nutná neočekávaná okolnost, přes kterou je děj realizovaný, tedy například: *Aunque Ana se encuentra muy mal, irá hoy a trabajar*.¹ Pokud není někomu dobře, logicky se očekává, že zůstane doma a nepůjde do práce, jinými slovy, druhá část věty není v logickém souladu s částí první. Přípustka je pojem abstraktní, neexistuje tedy zcela jednotná definice.

---

¹ Příklad (1) převzat z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española – La combinación de oraciones*, Salamanca, s. 320

K vypracování teoretické části nebylo třeba čerpat z internetových zdrojů, naopak část výzkumná je celá realizována pomocí internetového korpusu. Výzkum je celý založený na textech španělské beletrie, kde byl zvolen náhodný vzorek padesáti vět přípustkových, na kterých byla provedena analýza překladu. Vzorek byl vybrán náhodně, jelikož korpus vyhledá vždy poměrně velké množství daných vět, proto je výzkum pouze orientační. U každého zkoumaného přípustkového prostředku je přiložena tabulka s výrazy, kde je zobrazena četnost použití a české ekvivalenty. Každý překladatel má svůj postup překladu, někdy například dochází k úplnému vynechání přípustky, jindy je přípustka přeložena doslovně. Výsledkem práce je vzorek velkého množství českých ekvivalentů přípustek a různé varianty překladů.

V závěru práce jsou shrnuty a okomentovány veškeré poznatky o vedlejších větách přípustkových, jejich překladu a možnosti řešení přípustky.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Jazyk

Jazyk je prostředek komunikace každého z nás, jde tedy o jakýsi systém znaků, slov, či vět. Díky komunikaci se lidé mezi sebou dorozumívají, sdělují si své pocity, starosti, úvahy, a proto je nezbytně nutné znát, jak daný jazyk funguje, jaká má pravidla a normy. Jinými slovy vědět, jak se správně používá.

Primární funkce jazyka je sice ta dorozumívací, nicméně bych ráda zmínila i další funkce, jak je popisují Jaroslav Hubáček, Eva Jandová a Jana Svobodová v *Češtině pro učitele*. Autoři uvádí jako další funkce jazyka například funkci mentální, jazyk je použit jako nástroj myšlení, dále se jedná o funkci estetickou – jazyk je nástrojem estetického působení. Další z funkcí je funkce národně – reprezentativní, kdy jazyk je hlavním znakem národní příslušnosti, v neposlední řadě sem patří také funkce agitační, kde se jazyk bere jako nástroj přesvědčování. Jako poslední funkce jazyka je zde uvedená funkce prestižní, kdy je jazyk důležitým prostředkem dosažení žádoucí společenské prestiže.

V dnešní společnosti vzdělanců je jistě na místě znát nauku o větě stavbě, tedy syntax. Věta je moderní syntaxí chápána jako typická a ustálená forma určitých komunikačních jednotek. Aby věta byla větou musí splňovat tři základní znaky věty². Zaprvé, věta musí mít nějakou obsahovou stránku, to znamená, že o něčem vypovídá. Druhým znakem je stránka modální, tedy daná věta je nějak myšlena, buď jako otázka, oznámení, rozkaz či přání. Třetí znak, který musí věta splňovat, je rys mluvnický. Věta musí mít vnitřní strukturu, být nějak vnitřně organizována, aby dávala smysl. Syntax pohlíží na větu, jako na základní jednotku jazyka, která má buď jednu část, nebo více. Na věty se zjednodušeně pohlíží z tohoto hlediska jako na věty jednoduché, či souvětí. Daný vztah mezi více větami, tedy v souvětí, je zapsán jako podřadnost (VH + VV), nebo se na vztah daných vět pohlíží jako na vztah souřadící, věty jsou si tedy svým gramatickým postavením rovny.

---

² Česká terminologie převzata z: HUBÁČEK, Jaroslav; JANDOVÁ, Eva; SVOBODOVÁ, Jana; (1996): *Čeština pro učitele*, Opava, s. 163–164

1.2 Věta hlavní

Věta hlavní (dále jen VH) je taková věta, která není závislá na jiné větě, může proto stát samostatně, například jako věta jednoduchá. Každá souvětňá výpověď musí tedy obsahovat alespoň jednu větu hlavní. Co se týče vztahu vět hlavních k větám ostatním, lze větu hlavní rozvíjet větou vedlejší, či ji spojit souřadně s další větou hlavní. Pro souřadné spojení vět hlavních jsou typické tyto vztahy: slučovací, stupňovací, odporovací, vylučovací, příčinný a důsledkový vztah.³

1.3 Věta vedlejší

Hubáček (1996, s. 244) vysvětluje souvětí jako „*syntaktickou jednotku skládající se ze dvou nebo více dílčích vět spojených ve vyšší mluvnický i obsahový celek, v němž věty ztrácejí svou samostatnost a vstupují do vzájemných sémantických i syntaktických vztahů.*“

Vedlejší věta (dále jen VV) je taková věta v souvětí, která je závislá na jiné větě hlavní, či jiné větě vedlejší. V souvětí není určeno kolik vět vedlejších může, nebo musí obsahovat. Věta vedlejší však nemůže samostatně jako věta fungovat, nedávala by smysl, potřebuje ke své existenci alespoň jednu větu hlavní (řídící), se kterou následně vytváří srozumitelný celek. VV závisí na VH jako větný člen. Vět vedlejších můžeme v souvětí podřadněm použít libovolné množství, je ale důležité vědět o kterou větu vedlejší se jedná, protože český jazyk má vět vedlejších hned několik. Věty v souvětí jsou obvykle spojeny různými spojovacími prostředky, jedná se například o použití vztažných zájmen (kdo, co, který, jenž), dále užití spojek, v neposlední řadě se dají použít i částice, či příslovce.

Přípustkové věty vedlejší jsou tvořeny ze dvou částí, které spolu souvisí, přičemž část první vyjadřuje přípustku, což lze snadno poznat podle spojovacího výrazu. Nicméně se také najdou výjimky, kde spojovací výraz chybí. Část druhá doplňuje větu první, viz. (1a). Toto pořadí se v gramatikách upřednostňuje, je obvyklejší, ačkoli je možnost věty vyměnit, viz. (1b):

- (1) a. *Aunque está muy cansada, se ha ido a trabajar.*
- b. *Habrà concierto aunque llueva.*

---

³ Převzato z: NOVOTNÝ, Jiří; (1992): *Mluvnice češtiny pro střední školy*, Praha, s. 95-96

kdy z věty (1a) je patrná okolnost, kterou musela participantka překonat. V ukázce (1b) se objevuje následující schéma; část druhá, *aunque*, část první, kdy věta může být rozdělena čárkou, či pouze mezerou. Spojovací výraz u obou příkladů představuje spojka *aunque*, která je ve španělštině nejtypičtější pro přípustkové věty. U většiny případů lze použít oba typy vět, přičemž význam věty zůstane zachován:

- (2) a. *Aunque me gustan los perros, adoptaré un gato.*
- b. *Adoptaré un gato, aunque me gustan los perros.*⁴

1.4 Spojky a spojovací výrazy

Spojky jsou takové gramatické prostředky, pomocí nichž se spojuje věta s větou. Některé spojovací prostředky slouží ke spojení i několikanásobných větných členů. *Moderní gramatika španělštiny* uvádí, že: „*spojky a spojkové výrazy signalizují vztahy mezi větnými členy a mezi větami. Funkčně se dělí na souřadící a podřadící.*“⁵ Autoři dále rozdělují spojky na jednoslovné (*y, o, que* apod.) a na spojkové výrazy, které tvoří více výrazů. Jedná se především o předložky (či předložková spojení) a spojku *que*. U této spojky existuje mnoho spojovacích výrazů (*antes de que, después de que, a pesar de que, bien que, por más que...*).⁶ Většina těchto výrazů se do češtiny překládá jako „ačkoli“, nebo „i když“. Mezi spojkové výrazy ve španělské gramatické tradici ale nepatří pouze spojky, či předložky, ve vedlejších větách se objevují taktéž vztažná zájmena, či příslovce.

Stejně tak je tomu i u jazyka českého. Nicméně je třeba rozlišit mezi spojkami, vztažnými zájmeny a příslovci. Jedná se o připojení jedné věty k druhé, ale vztažná zájmena (*kdo, co, jaký, který, čím, jenž*) a příslovce (*kam, odkud, kudy, kdy, jak...*) jsou zároveň větným členem VV, zatímco spojky ne.

- (3) a. *Napsal mi dopis, **abych** přijel do Prahy.* (spojka)
- b. *Napsal mi dopis, **který** mě potěšil.* (vztažné zájmeno)⁷

---

⁴ Příklad (1) až (2), a teorie převzata z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 318-320

⁵ Převzato z: BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio; DUBSKÝ, Josef; KRÁLOVÁ, Jana; (1999): *Moderní gramatika španělštiny*, Plzeň, s. 153

⁶ Leonardo Gómez Torrego hovoří o conjunciones y locuciones concesivas, kam řadí výrazy *aunque, por más que, por mucho que, si bien, aun cuando...* Přičemž dodává, že je nezbytné, aby tyto spojky a přípustkové vazby vyjadřovaly přípustku. S. 242

⁷ Příklad (3a-b) a terminologie převzata z: BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio; DUBSKÝ, Josef; KRÁLOVÁ, Jana; (1999): *Moderní gramatika španělštiny*, Plzeň, s. 153-162

1.4.1 Spojky a spojovací výrazy parataktické

Spojky souřadící neboli souřadné (*conjunciones coordinantes*) vyjadřují vztah mezi větami, nebo vztah mezi větnými členy. Za parataktické je považováno takové souvětí, v němž dochází ke spojení alespoň dvou vět hlavních a libovolného počtu vět vedlejších. Věty nemusí být nutně vždy spojeny, mohou stát vedle sebe i bez spojovacího výrazu. Souvětí souřadné může být ve vzájemném poměru:

- i. Slučovací (*Copulativas*): *y, e, ni*. Jde o kladné spojování obsahů obou vět, nejčastěji jsou připojeny spojovacími výrazy *a, i, nebo, či, ani, také, pak, potom*, nebo dvojitými spojovacími výrazy *i-i, ani-ani, jednak-jednak, hned-hned, tu-tu*.
- ii. Vylučovací (*Disyuntivas*): *o, u*. Kdy obsah hlavních vět se vzájemně vylučuje, platí tedy buď jedna nebo druhá věta. Mezi spojovací výrazy patří: *nebo, anebo, buď – nebo, buď – anebo, zda – či*.
- iii. Důvodové /příčinné (*Causal*): *luego, pues, ahora bien, por tanto*. Druhá věta v pořadí vyjadřuje příčinu, určitý důvod, proč nastala věta první. Užívají se především tyto spojovací výrazy: *neboť, vždyť, totiž*.
- iv. Důsledkové (*Consecutivas*): *por eso, por esto, por, tanto, por consiguiente, así que, conque, así pues, pues bien, luego, de forma que, de manera que, de modo que*. Druhá věta vyjadřuje důsledek obsahu věty první. V tomto typu souvětí se používají nejčastěji spojky: *proto, a proto, tedy, tudíž, a tak*.
- v. Odporovací (*Adversativas*): *pero, mas, no, sino, sino que, no sólo, aunque*. Obsahy vět si navzájem odporují, jsou proto navzájem neslučitelné, spojovacími výrazy jsou v jazyce českém: *ale, avšak, však, leč, než, nýbrž, sice, a*.

Paratakticky se přípustkový vztah dá vyjádřit dvěma VH i v poměru odporovacím, přičemž obsah jedné věty se uskuteční přes to, co říká ve větě druhé. Ovšem přípustkový význam má ve většině případů věta první. Pokud bychom v ukázce (4a) upravili větu na: *Ačkoli zatajila dech, rozuměla málo*, významově by se ve větě nic nezměnilo. S tímto typem vět se často užívá spojení odporovacích spojek *ale, a, avšak, však* s příslovci *přesto* a *přece*. V první větě lze použít i *sice*, ale není to pravidlem, viz. (4b). Mezi knižní vyjádření patří příslovce *nicméně*, které má také přípustkové zabarvení.

- (4) a. *Zatajila dech, ale přesto rozuměla málo.*
b. *Takové případy nestávaly se sice často, ale přece se opakovaly každou kampaň.*
c. *Byl srpen, nicméně bylo už citelně chladno.*⁸

1.4.2 Spojky a spojovací výrazy hypotaktické

Spojky hypotaktické, podřadicí nebo podřadné (*conjunciones subordinantes*) vyjadřují vztah mezi větami, nebo vztah mezi větnými členy. Hypotaktické souvětí obsahuje jednu větu hlavní a jednu či více vět vedlejších, které závisí na větách řídicích jako větný člen. Větný člen je ve větách vedlejších klíčový k určení typu VV, jedná se o věty:

- i. Obsahové (*Completivas*): *que, si*. Jde o spojky a spojovací výrazy, které se používají ve větách podmětných a předmětných. V českém jazyce jde především o spojky *že, aby, kdyby, když*.
- ii. Časové (*Temporales*): *cuando, en cuanto, tan pronto como, antes de que, después de que, apenas, desde que, mientras que, hasta que, cada vez que*, atp. V českém jazyce se nejčastěji vyskytují spojkové výrazy typu: *když, jakmile, dříve než, poté co, dokud, pokud, od té doby, zatímco*.
- iii. Příčinné (*Causales*): *porque, puesto que, ya que, como, pues, dado que*. Typickým spojovacím prostředkem je v češtině spojka *protože*, mezi další patří: *že, poněvadž, jelikož, ježto*.
- iv. Účelové (*Finales*): *para que, a fin de que, porque*. Pro účelové věty vedlejší je v češtině typická spojka *aby*.
- v. Podmínkové (*Condicionales*): *si, como, cuando, con tal que, a no ser que, siempre que, siempre y cuando*. Základní spojkou pro španělštinu je spojka *si*. Této spojce v češtině odpovídá *když, jestliže, pokud, nebo kdyby*, záleží na kontextu dané věty.
- vi. Způsobové (*Modales*): *a medida que, sin que, como si, cuando, con tal que, siempre que, siempre y cuando, a no ser que*. Pro tyto spojky je v českém jazyce ekvivalentem *aniž*, což je knižní výraz, který je v češtině málo používaný.
- vii. Srovnávací (*Comparativas*): *que, como*. V českém jazyce se pro srovnání používá nejčastěji *jak/jako a než*.
- viii. Účinkové/Důsledkové (*Ilativas*): *de modo que, de manera que, de forma que, así que*. Pokud jsou tyto spojky ve větě použity se slovesem v oznamovacím způsobu, jdou tyto spojky volně přeložit jako české *takže*. Pokud tomu tak není a v dané

---

⁸ Příklad (4a-c) a terminologie převzata z: GREPL, Miroslav; KARLÍK, Petr; (1999): *Skladba spisovné češtiny: cvičení a výklad*. Praha, s. 396-397.

větě je sloveso v subjuntivu, spojky se překládají zpravidla jako *tak, aby*. Do této skupiny patří i spojení *tan – que, tanto – que, tal – que...* Toto spojení odpovídá českému *tak – že, tolik – že*.

- ix. Přípustkové (*Concesivas*): *aunque, por más que, por mucho que, aun cuando, pese a, a pesar de que, si bien, bien que, mal que, atd.* Spojovacími prostředky v přípustkovém souvětí hypotaktickém jsou nejčastěji následující spojky: *ačkoli(v); přestože / přesto, že; třebaže; ač; třeba(s); jakkoli(v); i když; i kdyby; byt'.*⁹

Pokud jde o spojky *ačkoli(v); přestože/přesto, že; třebaže, třeba(s)*, spojují se často s výrazy *prece*, nebo *přesto*, které stojí ve větě hlavní, viz. ukázka (5a). Spojka *jakkoli(v)* je v jazyce českém považována za knižní. Přípustkový vztah bývá často spojen složenými spojovacími výrazy, které se skládají z odkazovacího výrazu ve větě řídící a ze spojky *že*. například již dříve uvedené *přestože/přesto, že; třebaže, navzdory tomu, že..., v rozporu s tím, že..., bez ohledu na to, že...* Spojka *ačkoli(v)* je dnes považována za knižní, proto ji často nahrazuje výraz *i když*. Tedy, pokud v ukázce (5e) změníme *i když* za *ačkoli*, významově se věta nezmění, ale na čtenáře bude spojka *ačkoli(v)* působit knižně. Archaicky, či knižně působí také věty s *byt'*, nicméně *byt'* lze opět nahradit jinou spojkou, například opět spojkou *i když*. Zajímavostí jsou řečnické otázky, po kterých se přípustka vyjadřuje spojkou *když*, viz. ukázka (5g).

- (5) a. *Ačkoli bylo okno otevřeno dokořán, přesto byl v místnosti cítit tabák.*
b. *Jakkoli si vše předem ve své fantazii představoval, skutečnost předčila očekávání.*
c. *Třebaže ho nikdo neposlouchal, mluvil a mluvil.*
d. *Přestože jsme ho pozvali, nepřišel.*
e. *I když byl lehký opar, pohled na krajinu byl nádherný.*
f. *Byt' by ji i miloval, prece si ji pro rozdílný původ vzít nemohl.*
g. *Měl jsem tam jít, když mě nepozvali?*¹⁰

⁹ Terminologie převzata z: PEŠKOVÁ, Jana; *Španělština- gramatická cvičení III.* (přednáška) České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2018

¹⁰ Příklad (5a-g) a terminologie převzata z: GREPL, Miroslav; KARLÍK, Petr; (1999): *Skladba spisovné češtiny: cvičení a výklad.* Praha, s. 394–396.

1.5 Přípustka

V odborné literatuře zabývající se přípustkou se přirozeně nejvíce pozornosti věnuje analýze přípustkových souvětí; jinak řečeno je v přípustkovém souvětí nezbytný nějaký rozpor. Touto přípustkou se rozumí nějaká okolnost, příčina, či rozpor, který je v rozporu s hlavní větou. V tomto typu vět je charakteristické popření vztahu mezi příčinou a očekávaným následkem; jinými slovy význam VH vyjadřuje nečekanou informaci, která se neslučuje s VV. Například ve větě (6):

(6) *Přes svůj špatný zdravotní stav nechce odejít.*¹¹

Tato nevětná přípustka vyjadřuje rozpor mezi špatným zdravotním stavem a odchodem, i když podle běžné zkušenosti by špatný zdravotní stav měl vést k opaku dané situace. V přípustkovém souvětí je patrný rozpor, který je typickým rysem pro tento typ vět. V přípustkovém významu je daná určitá překážka, která znemožňuje logickou souvislost věty druhé, například ukázka (7):

(7) *Aunque llueva, saldré a la calle.*

Když participant sedí doma a vidí, že venku hodně prší, nechce se mu jít ven, přesto ale překoná tuto překážku a ven vyjde. Tento vztah se dá vyjádřit jazykově pomocí věty se spojkou *aunque*, zároveň se jedná o přípustkovou větu.¹² Analýza přípustkových souvětí se zaměřuje jak na stránku sémantickou, tak i na pragmatickou. Pragmatickou stránkou se rozumí záměr, či strategie mluvčího. Musí se brát v potaz kontext a daná situace. Řeší se také mimo řečové prostředky mluvčího, zda se jedná o ironii, či je souvětí myšleno vážně. U vedlejších vět přípustkových je tedy nezbytná nějaká okolnost, která je v rozporu s hlavní větou. Na tento typ VV lze položit otázku *I přes co?* Jiné gramatiky češtiny uvádějí také otázky: *Navzdory čemu? I v kterém případě?* K určování VV jsou klíčové i spojovací výrazy: *ač, ačkoli(v), i když, i kdyby, přestože, třebaže, třebas...* V *České mluvnici* je uvedeno, že vedlejší věta přípustková se přejatým odborným názvem nazývá koncesivní.

(8) a. *Přišel, přestože hustě sněžilo.* (I přes co přišel?)
b. *I když je to těžké, zvládneme to.* (I přes co to zvládneme?)¹³

---

¹¹ Příklad (6) převzat z: BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio; DUBSKÝ, Josef; KRÁLOVÁ, Jana; (1999): *Moderní gramatika španělštiny*, Plzeň, s. 187

¹² Příklad (7) a terminologie převzata z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española – La combinación de oraciones*, Salamanca, s. 317-318

¹³ Příklad (8) a terminologie převzata z: HAVRÁNEK, Bohuslav; JEDLIČKA, Alois; (1981): *Česká mluvnice*, Praha, s. 402

1.5.1 Sémantika přípustky

Při popisu sémantiky přípustkových spojení se obecně vychází z daného přípustkového vztahu, který, jak jsme již anticipovali, je založen na negaci vztahu mezi složkami kauzálního spojení (tj. příčinou/důvodem a očekávaným následkem dané věty). V zásadě tedy jde o nějaký vnitřní sémantický vztah mezi proporcemi, přičemž se současně vyjadřuje, že v daném případě tento vztah neplatí. Základním prvkem přípustkového vztahu je tedy negace vztahu mezi nějakou příčinou a očekávaným následkem; jinými slovy, rozpor mezi tím, co lze z dané věty obvykle očekávat a tím, co skutečně platí. V hypotaktických souvětích se zdůrazňuje kauzální jev s větou vedlejší přípustkovou.

- (8) a. *Ačkoli jsme ho pozvali, přesto nepřišel.*
b. *Ačkoli jsme ho nepozvali, přesto přišel.*

Při formulaci přípustkového vztahu se vychází z postoje mluvčího a jeho vědomostí, tedy že mluvčí chápe propoziční obsahy obou vět a vnímá rozpor mezi nimi. Proto se v tomto typu vět v češtině používá nejčastěji sloveso v přítomné formě, nebo minulé, jak podotýkají Hlavsa a kol. (1987). Co se týče použití času budoucího, nedá se jednoznačně určit, zda je tento čas vhodný, či nikoli, jelikož u použití času budoucího mluvčí zpravidla neví, zda bude daná věta v budoucnu platit. Proto se v ukázce (10) může mluvčí pouze domnívat, že pozvaný nepřijde, ale není si stoprocentně jistý. Španělština pro podobné typy vyjádření použije subjuntiv.

- (9) *Ačkoli ho pozvu, nepřijde.*

U tohoto typu vět lze použít i kondicionál, nicméně vyjadřuje děj podmíněný, který je patrný z ukázky (11a), nebo vyjadřuje určitý záměr jak děj realizovat, viz. ukázka (11b).

- (10) a. *Ačkoli bychom ho tam byli rádi doprovodili, kdyby byl chtěl, přece nás o to nepožádal.*
b. *Nemohl se dočkat sklenice, ačkoli by pil, tolik pil.*¹⁴

Ze sémantického hlediska je obtížné odlišit přípustkový vztah od vztahu odporovacího, jelikož oba vztahy vyjadřují rozpor. Obvykle se dá tato tenká hranice určit podle jazykové formy. Parataktické spojení vede ke vztahu odporovacímu, zatímco hypotaktické spojení vět k přípustkovému vztahu, ale není to pravidlem, jsou zde samozřejmě i výjimky, proto lze oba vztahy vyjádřit jak paratakticky, tak i hypotakticky.

---

¹⁴ Příklad (9) až (11) a terminologie převzata z: HLAVSA, Zdeněk; GREPL, Miroslav; DANĚŠ, František; (1987): *Mluvnice češtiny 3*, Praha, s. 490

Odporovací vztah je zřejmý ze dvou nesouladných faktů, které si odporují, viz. příklad (12a), zatímco u přípustky mluvčí vyjadřuje rozpor, který vyplývá z nelogičnosti, či určité nerealizované příčiny. Na ukázce (12) je zřetelně vidět rozpor mezi danými částmi věty: Když je učitel přísný, většinou není oblíbený. Pokud se hovoří o přípustkové platnosti souřadné, musí se jednat o stejný významový vztah. V tomto typu souřadných vět se nejčastěji používá výrazů *a přece, ale přesto*. Občas se ale automaticky tato souřadná spojení zařazují k souvětí odporovacímu, jindy se hovoří o tzv. přípustkovém odstínu odporovacího vztahu.¹⁵

- (11) a. *Byl přísný, ale studenti ho měli rádi.*
b. *Třebaže byl přísný, studenti ho měli rádi.*
c. *Byl přísný, a přece ho studenti měli rádi.*

1.5.2 Formální vyjádření přípustky

Přípustka může být vyjádřena nevětně, nebo větně, jak bylo již dříve zmíněno. Větným vyjádřením se rozumí realizace přípustky vedlejší větou, tedy takovým útvarem, který obsahuje konjugované sloveso (verbum finitum). Pokud konjugované sloveso není přítomno, jedná se o nevětné vyjádření, kam patří infinitiv, či gerundium.

V knize *Mluvnice češtiny 3* autoři rozlišují dva typy VV přípustkových podle druhu rozporu. „*Vedlejší věty přípustkové vyjadřují jednak děj/stav, který je v přímém rozporu s obsahem věty nadřazené [...] a jednak děj/stav, který je s obsahem věty nadřazené jen v nesouladu (částečný rozpor)*.“¹⁶ Přímý rozpor, či nesoulad je z věty patrný díky spojovacím výrazům, nicméně nelze jednoznačně říci, který spojovací prostředek patří mezi první typ rozporu a který mezi druhý. Pokud dané souvětí vyjadřuje přímý rozpor, lze u většiny případů věta převést na poměr odporovací. Autoři uvádějí příklad s větou (13) kde je z obou vět patrná stejná informace, zatímco z příkladu (14) je cítit nesoulad obsahů obou vět.

- (12) *Neposlouchali ho, ale on mluvil. Mluvil, ale oni ho neposlouchali.*
(13) *Přišel k nám, ačkoli pršelo. Pršelo, ale on k nám přišel.*¹⁷

¹⁵ Příklad (12a-c) a terminologie převzata z: HLAVSA, Zdeněk; GREPL, Miroslav; DANEŠ, František; (1987): *Mluvnice češtiny 3*, Praha, s. 461-462

¹⁶ Převzato z: HLAVSA, Zdeněk; GREPL, Miroslav; DANEŠ, František; (1987): *Mluvnice češtiny 3*, Praha, s. 490

¹⁷ Příklad (13) až (14) převzat z: HLAVSA, Zdeněk; GREPL, Miroslav; DANEŠ, František; (1987): *Mluvnice češtiny 3*, Praha, s. 490-491.

1.5.2.1 Nevětné vyjádření přípustky

Nevětné vyjádření přípustky je ve většině případech realizováno prostřednictvím větného členu příslovečného určení přípustky, které bývá uvozené nějakým výrazem (zejména předložkovým) s významem přípustky. Tento jev se objevuje jak v češtině, tak i ve španělštině:

- (14) a. *I přes to že sněží, šli si hrát ven.*
- b. *A pesar de que es un vago, es inteligente.*
- c. *Con todo no puede hacer nada.*¹⁸

Ve španělském jazyce je možné vyjádřit přípustku i pomocí nefinitivních tvarů sloves, tedy použitím gerundia, či infinitivu. Jak gerundium, tak i infinitiv se opět pojí s určitými výrazy, jako *aun*, *a pesar*, *a sabiendas de*, *a riesgo de*, atd. **Gerundium** má ve španělském jazyce mnoho využití, jedním z nich je již zmíněné vyjádření přípustky. Gerundium označuje průběh děje, je často doprovázeno částicí *aun/incluso*:

- (15) a. *Ni aun estando allí lo habrías conseguido.*¹⁹
- b. *Aun tomando un taxi llegaremos tarde.*²⁰
- c. *Incluso lloviendo, saldré a dar un paseo.*²¹

Pro nevětné vyjádření přípustkového vztahu lze použít také **infinitiv**, s nímž se běžně používají typické spojovací výrazy *a pesar de*, *pese a*, *con*, *con todo (y con eso)*...²² Infinitivu často předchází zmíněný výraz *con*, který s infinitivem tvoří přípustku. Nejčastěji se tento typ vět objevuje u předpovědí do budoucna. Přípustku tvořenou *a pesar de* často doprovází infinitiv slovesa, který odkazuje na stejnou osobu, či věc, viz. (17d). *María* je podmětem jak ve větě hlavní, tak i ve větě vedlejší, lze tedy použít infinitiv slovesa *estar*. Taktéž lze použít s infinitivem výrazy *(aun) a sabiendas de/ (aun) a riesgo de*, pokud se ve větě vynechá *que* a vyčasovaného slovesa, které je nahrazeno infinitivem. K tomu může dojít za předpokladu, že je podmět stejný v obou částech věty, ukázka (17e).

---

¹⁸ Příklad (15a-c) převzat z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 325

¹⁹ Příklad (16a) převzat z: GARCÍA, SANTOS, Juan Felipe; (1997): *Sintaxis del español*, Madrid, s. 203

²⁰ Příklad (16b) převzat z: ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr; (2010): *Mluvnice současné španělštiny* (Lingvisticky interpretační přístup) Praha, s. 463

²¹ Příklad (16c) převzat z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 320

²² Terminologie převzata z: GOMÉZ TORREGO, Leonardo; (1998): *Gramática didáctica del español*, Madrid, s. 358–359

- (16) a. *No habla bien a pesar de llevar dos meses en España.*
 b. *Con todo no puede hacer nada.*
 c. *Le ayudó aun a riesgo de exponer su vida.*²³
 d. *María se fue de vacaciones, a pesar de estar enferma.*
 e. *Ella ha formulado una pregunta general a sabiendas de conocer la respuesta.*²⁴

1.5.2.2 Větné vyjádření přípustky

Nejčastěji se větné vyjádření přípustky objevuje u vět parataktických. Dále se přípustka může objevit také v hypotaxi vyjádřené paratakticky, viz. ukázka (18), kde z druhé části věty je zřejmý rozpor s částí první. Ať už je tento rozpor vidět zřetelněji, či nikoli, je z věty patrná ironie. Pokud je někdo studovaný, v běžném životě se předpokládá, že by měl znát základní pravidla slušného chování, nicméně z druhé části věty je zřejmý opak. Přípustkovou platnost má věta první, protože kdybychom z této věty souřadné, udělali souvětí podřadné, stane se toto souvětí vedlejší větou přípustkovou.

- (17) *Studovaný je, a chovat se neumí.*

Dalším příkladem tohoto typu vět může být například věta (19a). V souvětí je opět použita spojka *a*, která patří do spojovacích výrazů souřadících. Dále sem patří i spojky *a přece*, *ale přesto*, *přece však*, *přesto však*, *a zatím*, *nicméně*. V ukázce (19b) je opět patrná okolnost, která značí určitý rozpor mezi větami. Participant sice nechtěl cestovat, ale z druhé věty vyplývá něco zcela jiného; přesný opak. *Mluvnice češtiny 3* uvádí v tomto kontextu tzv. obrácený poměr. Jde o to, že obsah věty první je v kontrastu s obsahem věty druhé. Přípustkový význam má druhá část věty. V ukázce (19c) je přípustka opět tvořena spojkou *a*.

- (18) a. *Já mám taky hlad, a nekřičím.*
 b. *Nechtěl jsem vůbec cestovat, a zatím jsem jezdil jako blázen.*
 c. *A vousy má také, a není mužský*²⁵

²³ Příklad (17a-c) a terminologie převzata také z: MATTE BON, Francisco; (2005): *Gramática Comunicativa del español*, de la idea a la lengua, Tomo II., Madrid, s. 211–218

²⁴ Příklad (17d-e) převzat z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 325

²⁵ Příklady (18) až (19a-c) a použitá terminologie převzata z: HLAVSA, Zdeněk; GREPL, Miroslav; DANEŠ, František; (1987): *Mluvnice češtiny 3*, Praha, s. 491-492.

1. 5. 2. 3 Vyjádření přípustky pomocí spojovacích výrazů

Přípustku může dokonce znázorňovat i věta se spojkou **jak**, v níž také dochází k rozporu, viz. příklad (20). Dále se dá věta vedlejší připojit spojkou *i když*, ukázka č. (21). V této ukázce má spojka *i když* stejný význam jako *ačkoli(v)*, *třebaže*. Spojka *i když* se používá častěji ve větách podmínkově přípustkových, například ukázka (22). Přípustka je buď reálná, (příklad (21), (22)) nebo nereálná. Pokud se jedná o nereálnou přípustku, je tento jev ve větě ztvárněn kondicionálem, viz. příklad (23). Z této věty vyplývá, že participant má žízeň, ale je zde nějaká překážka, přes kterou se nemůže napít. Čermák a Zavadil (2010, s. 524) popisují přípustku ve svém díle *Mluvnice současné španělštiny* jako překážku reálnou, nebo potenciální. Autoři mluvnice české se rozcházejí s autory mluvnice španělské v terminologii, nicméně významově se jedná o stejný případ, tedy zda je překážka opravdová, či nikoli.

- (19) *Paní Gamzová, jak byla stará, se červenala.*
- (20) *Byli jsme na procházce, i když pršelo.*
- (21) *Chodíme na procházky, i když prší.*
- (22) *Nemohl se dotknout sklenice, ačkoli by byl pil.*

1.5.2.4 Jiná vyjádření přípustky

Český jazyk pro vyjádření přípustky používá čas přítomný, minulý, či kondicionál, zatímco ve španělském jazyce se velmi často objevuje věta vedlejší přípustková se subjuntivem. Některé výrazy lze pojit jak s **indikativem**, tak i se **subjuntivem**. Toto vyjádření přípustky se používá jak v psané formě španělštiny, tak i v mluvené. Věty v přípustkovém souvětí mohou být například spojeny španělským výrazem *por* (*mucho, poco, nada, más*) + *que*. Předložka *por* nabývá významu množství, míry, či stupně intenzity. Nejčastěji se objevuje na začátku vět.²⁶

(23) *No aprobará, por mucho que estudie ahora.*

Dalším příkladem je výraz *por* (*muy/mucho*) + přídavné jméno/příslovce/podstatné jméno + *que*:

(24) a. *Por jugador que sea no llegará a esos éxitos.*
b. *Por mucha cara que tenga no se atreverá a salir.*

Pro vyjádření přípustky s infinitivem se může výraz (*aun*) *a riesgo de* použít i se subjuntivem, ale musí se k tomuto výrazu přidat *que*. Tento výraz je velmi zdvořilý, viz. ukázka (26), někdy až knižní.

(25) *Tenía que hacerlo aun a riesgo de que no me comprendiera.*

Přípustka, která se pojí pouze se **subjuntivem** je příslovce *así*. U tohoto výrazu je použití značně komplikované. Spojení *así* + subjuntiv má hovorové zabarvení, nebo je naopak příslovcem velice zdvořilým, až knižním, viz. příklad (27). Tento výraz se nepoužívá v běžných textech.

(26) *Nos amaremos, así sea en el fin del mundo.*

Spojovací výraz *siquiera* je stejně tak jako předchozí příslovce málo používán. Opět se jedná o ukázkou zdvořilosti.

(27) *Hágame usted ese favor, siquiera sea el último.*

---

²⁶ ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr; (2008) v knize *Sintaxis del español actual* (s. 264) vysvětlují, že pokud mají tyto výrazy určitou intenzitu průběhu, řadí je mezi tzv. *construcciones cuantitativamente concesivas*. Jedná se především o konstrukci typu *por* + (*más, menos, mucho, muy...*) + *que*.

Stejně se k tomuto členění staví i MATTE BON, Francisco; (2005), kde taktéž dělí toto téma na *por* + (*más, mucho, (muy) poco*) + *que* + *sloveso*; *por* + (*mucho, (muy) poco*) + *podstatné jm.* + *que* + *sloveso*. (s. 215)

GOMÉZ TORREGO, Leonardo; (1998) uvádí, že přípustka se dá vyjádřit taktéž větou vztahnou, která je doprovázena příslovci: *mucho, más, poco*, kterým předchází předložky *por*, nebo *para*. (s. 359)

Mezi jiná řešení vyjádření přípustky, jak již bylo zmíněno, patří také **indikativ**. (*Aun*) *a sabiendas de que* je dalším výrazem pro vyjádření přípustky. (*Aun*) *a sabiendas de que* se pojí s oznamovacím způsobem, tedy indikativem, jelikož označuje reálný děj, který nastane. Tento výraz odpovídá *aunque + saber + que*, kde sloveso *saber* je vyčasované. Přičemž tato slovní spojení opět dodávají dané větě, či textu určitou knižnost.

(28) *Intentó convencerlo a sabiendas de que no conseguiría nada.*

Ačkoli, přestože se dá do španělského jazyka přeložit jako *si bien*. Toto spojení se využívá často v „akademické“ mluvě, nejčastěji v psané formě. Často bývá doprovázeno slovy *es cierto que, es verdad que* atd. Přípustku *aunque* lze zaměnit za výrazy *aun/incluso* a význam věty se nezmění, to proto, že *aunque* v sobě obsahuje příslovce *aun*.²⁷

- (29) a. *Galileo fue el primero en señalarlo, si bien hay que indicar que ya en la antigüedad clásica los griegos.*
b. *Si bien es verdad que las bajas temperaturas predisponen a sufrir infecciones respiratorias, no son una causa directa.*²⁸

Výraz *y eso que* se vždy pojí s oznamovacím způsobem a velmi často se ve španělštině používá. Často zdůrazňuje již řečené, poukazuje na dokončený děj a vždy se používá u reálných událostí. Tento výraz je hojně užíván v mluvené řeči a jen zřídka se vyskytuje na začátku věty. Pro stejný význam se na začátku věty může objevit *aunque* nebo další spojovací výraz *a pesar de que*, který značí přípustku, viz. ukázka (31b).

- (30) a. *Se empeñó en irse al cine y se fue, y eso que le dije mil veces que la película era mala.*
b. *Aunque/ A pesar de que ha estudiado mucho, ha vuelto a suspender.*²⁹

Dále lze použít (*pero/y*) *sin embargo* + sloveso. Toto spojení se často používá v souvětí, kde věta vedlejší částečně, či úplně odporuje větě hlavní. Pokud jde o informaci, která je nová, vždy se použije čas, který oznamuje, jedná se tedy o indikativ. Například, (32) pokud sněží, logicky očekáváme že bude i zima, jedná se tedy o „výjimku“. Zatímco pokud použijeme ve větě *aunque, a pesar de que, eso que*, nevyjadřujeme žádnou výjimku.

(31) *Sí, está nevando, pero sin embargo no hace nada de frío.*

---

²⁷ Příklad (27) až (29) a terminologie převzata z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 320

²⁸ Příklad (30) převzat z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 317-318

²⁹ Příklad (31) převzat z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 326

Dalším vyjádřením přípustky může být *aun así, así y todo, esto/ello no quita que, eso sí*. Tato slovní spojení se používají po větě hlavní a pojí se taktéž s indikativem. Samozřejmě vyjadřují rozpor mezi větami.

(32) *He sacado de la maleta la mitad de la ropa que tenía pensado llevarme y los pocos libros que había metido y, aun así, sigue pesando demasiado.*

Přípustka lze vyjádřit i předložkou *para*. Schéma je následující: *para + lo + que + sloveso*, *para + přídavné jm./příslavce + que + sloveso*. První část většinou vyjadřuje minulý, nebo přítomný čas, najdou se ale výjimky, kdy může signalizovat i budoucí čas. Samozřejmě lze *para* zaměnit za *aunque* a v tomto významu se překládá stejně. Českým ekvivalentem by byl výraz *i přes to, že*. Předložka *para* se může objevit v obou částech věty a význam zůstane zachován.

(33) a. *Para lo que trabaja, nunca estaba cansado.*
b. *Para la edad que tiene, es un poco inmaduro.*³⁰

Do této skupiny patří také vyjádření přípustky pomocí předložky *con*. Podle schématu *con lo + (příslavce/přídavné jm.) + que + sloveso + y* je ukázka (35a). Předložka *con* se dá také pojit se členem a podstatným jménem, ale opět nesmí chybět *que + sloveso + y*, viz. ukázka (35b). Dalším schématem je spojení: *con la de + podstatné jméno + que + sloveso + y* (viz. (35c)).

(34) a. *¡Con lo famoso que es y no lo conoces!*
b. *Con los nervios que tenía y al final me salió todo bien.*
c. *Con la de amigos que tienes y nadie te ayuda.*³¹

Jak je v této práci již zmíněno, přípustka se dá vyjádřit jak **použitím indikativu, tak i subjuntivu**. Pomocí některých spojek se poukazuje například na nejistotu mluvčího, či jeho postoj. Základním pravidlem pro určení času je fyzická, hmatatelná, či očividná skutečnost. Například v ukázce (36a) mluvčí vidí, že opravdu prší, zatímco u (36b) si mluvčí není jistý, zda stále ještě prší, či nikoliv, a proto zvolí subjuntiv.

Dalším pravidlem může být názorová skutečnost mluvčího, tedy pokud si je mluvčí danou skutečností jistý, použije ve větě indikativ, čas oznamovací. V opačném případě si buď

---

³⁰ Příklad (32) až (34) převzat z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española – La combinación de oraciones*, Salamanca, s. 330

³¹ Příklad (35a-c) a terminologie převzata z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española – La combinación de oraciones*, Salamanca, s. 327

mluvčí není jistý stoprocentně, nebo s danou informací nesouhlasí, nebo je mu daná informace zcela jedno.

Jedná se především o nejfrekventovanější spojku *aunque*, která lze pojit buď s indikativem, anebo se subjuntivem. Samozřejmě v tomto případě lze použít jak čas přítomný, tak i budoucí, či minulý. U příkladu (36c) je z věty zřejmá blízká minulost, zatím co v ukázce (36d) je použit čas budoucí. U těchto příkladů je vztah vět spíše podmínkově přípustkový.

- (35) a. *Aunque está lloviendo tengo que salir.*
b. *Pues aunque esté lloviendo tengo que salir.*
c. *Aunque haya llegado ya esta mañana no vamos a poder hacer nada.*
d. *Aunque haya llegado para esa hora no podremos hacer nada.*

Stejnou skutečnost může vyjádřit také spojka *a pesar de que*, která má stejný význam jako *aunque* a často se vzájemně nahrazují. Tedy, pokud v ukázce (37a) dojde k výměně spojovacího výrazu *a pesar de que* za spojku *aunque*, nedošlo by k žádné významové změně. Spojovací prostředek *a pesar de que* lze použít pouze pro vyjádření reálných událostí viz. (37b). V případě vyjádření hypotetických událostí lze použít již dříve zmíněnou spojku *aunque*, která je stejná po sémantické stránce.

- (36) a. *No lo ha hecho a pesar de que habría sido mejor para él.*
b. *A pesar de que tiene 30 años, aún no ha terminado la carrera.*

Ke stejné významové skutečnosti dochází také u výrazu *aun cuando*. Kdy například ve spisovné španělštině můžeme místo *aunque* použít právě tento výraz jako synonymum.

- (37) *Le habría ayudado aun cuando (aunque) no me lo hubiera pedido.*

Dalším příkladem, který vyjadřuje přípustku je slovní spojení *por más que*. Toto spojení je hojně využívané jak v psané španělštině, tak i v mluvené. Používá se s indikativem, či se subjuntivem, opět záleží na postoji mluvčího. S výrazem *por más que* lze spojit jak sloveso, tak i příslovce, či přídavné jméno.

- (38) a. *Por más que trabaja no consigue nada.*
b. *Por más que trabaje no conseguirá nada.*

Přípustku může vyjádřit i *por mucho que*, *por muy* (+ příslovce/přídavné jm.) + *que* + sloveso, kde opět podle postoje mluvčího rozhoduje použití času.

Někteří autoři do této skupiny řadí i vyjádření přípustky pomocí času budoucího, či kondicionálu, jiní autoři hovoří o vztahu podmínkově přípustkovém. (Viz. 1.6 Vztah podmínkově přípustkový). Pokud chce mluvčí vyjádřit děj potenciální, či zdánlivě možný, lze použít čas budoucí, či kondicionál.

(39) *Aunque yo también tendría mucho que decir, prefiero callarme.*³²

U vedlejších vět přípustkových, které jsou vyjádřeny přídavnými jmény, či příslovci lze vynechat sloveso po spojovacím výrazu. Gramatiky tuto skutečnost nazývají **elipsou**. Viz. příklad (41a) a (41b), kde dochází k vynechání slovesa *ser* (*es/estamos*), jelikož věta je srozumitelná i bez slovesa a podmínky v obou částech věty jsou stejné.

(40) a. *Es una novela entretenida, aunque larga.*
b. *Estamos todos bien, aunque nerviosos.*³³

Pro jiná vyjádření přípustky není nutné vždy použít spojovací výraz typický pro přípustkové věty. Jedná se o věty, které obsahují přípustku, i přes to, že spojovací výraz neodpovídá tomuto typu vět.

(41) a. *Ganes o pierdas, no van a regalarte nada.*
b. *Vengas o no, escíbeme un mensaje.*

U tohoto typu vět je typická tzv. zdvojnásobená struktura. V první části věty se nachází hned dvě slovesa v subjuntivu. V ukázce (42a) je dobře vidět rozpor daného děje prostřednictvím spojky *o*. V ukázce (42b) je druhé sloveso v první části věty nevyjádřené, nicméně je jasné, že se hovoří o *aunque vengas o aunque no vengas*.

Stejnou zdvojnásobenou strukturu lze vyjádřit i pomocí vztažného zájmena *lo que, quien, como, cuando, donde*. Jedná se o to samé sloveso, které je vyjádřeno dvakrát a pomocí **rozkazu**. Schéma je následující: rozkazovací způsob slovesa + (*lo que*) + rozkazovací způsob slovesa. Ukázka (43a) by se dala do českého jazyka přeložit slovy *At' dělá, co dělá, nikdy nebude spokojený*. Tedy, opět dochází ke zdvojnásobení struktury a zároveň dochází ke zdůraznění daného děje. To stejné platí i u následující ukázky (43b), kdy

---

³² Příklady (36) až (40) a terminologie převzata z: GARCÍA, SANTOS, Juan Felipe; (1997): *Sintaxis del español*, Madrid, s. 201-205.

Taktéž přejato z: MATTE BON, Francisco; (2005): *Gramática Comunicativa del español, de la lengua a la idea*, Tomo 1., Madrid, s. 66-67.

³³ Příklad (41a,b) a terminologie převzata z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 319

zdvojnásobená struktura slovesa v rozkazovacím způsobu slovesa odpovídá českému **at'**.
(*At' uděláme cokoli, odpovídá to skutečně tomu, čím jsme.*)

- (42) a. *Haga **lo que** haga, parece que nunca está contento.*
b. *Hagamos lo que hagamos, se corresponde realmente con lo que somos.*
c. *Vaya **donde** vaya, siempre me acuerdo de ti.*

Ke zdvojnásobení dochází taktéž pomocí schématu **tanto si ... como si...** + *indikativ*.
V ukázce (44a) je jedno, jaké bude počasí, přesto se na výlet půjde. Stejný význam je zachován i v ukázce (44c), přesto, že výraz *ya* se pojí se subjuntivem.

- (43) a. ***Tanto si** hace buen tiempo **como si** no, yo pienso salir de excursión.*
b. ***Tanto si** quieres **como si** no, vendrás conmigo.*
c. ***Ya** se quede en España, **ya** se vaya a Italia, van a seguir juntos.³⁴*

---

³⁴ Příklad (42) – (44) a terminologie převzata z: BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española* – La combinación de oraciones, Salamanca, s. 329 - 330

1.6 Vztah podmínkově přípustkový

V tomto případě se spojuje jak přípustka, tak i podmínka. Pomocí podmínkově přípustkového vztahu se dá vyjádřit skutečnost, že něco nastane (nastalo by), ovšem bez ohledu na možné okolnosti či podmínky uskutečnění.³⁵

Opět se hovoří o vztahu hypotaktickém. Tento vztah lze vyjádřit dvěma typy; první typ je v *Mluvnici češtiny 3* popisován tak, že se vyjádří explicitně všechny podmínky, které jsou alternativní v dané situaci/věti. Ať už jde o podmínky příznivé, nepříznivé, či neutrální. Tato skutečnost jde vyjádřit dvojím způsobem. Buď souhrnně, anebo rozloženě. Souhrnný způsob je dobře pozorovatelný na příkladu (45), kde z věty jasně vyplývá, že se na procházky chodí za jakéhokoli počasí. Kdežto u vztahu rozloženého se uvádějí dvě různé alternativy. Na ukázkách (46a-b) můžeme pozorovat oba případy. Druhým typem vztahu podmínkově přípustkového se vyjadřuje pouze určitá okolnost, která je pro realizaci nepříznivá, neočekávaná, někdy až překvapující. Přesto z dané věty vyplývá, že stejná situace by se realizovala/realizuje i za podmínek příznivých, viz. příklad (47), z něhož je patrné, že i když prší, stejně se na procházky chodí, ovšem když je hezké počasí, tedy neprší, chodí se na procházky také.

(44) *Chodíme na procházky, ať je jakkoli.*

(45) a. *Chodíme na procházku, ať prší, nebo neprší.*

b. *Chodíme na procházky, ať je hezky, nebo prší, či fouká vítr.*

(46) *Chodíme na procházky, i když prší.*

1.6.1 Okolnost reálná x nereálná

Věta podmínkově přípustková může vyjadřovat jak reálnou okolnost, tak i nereálnou. Reálná okolnost je běžná okolnost, která v životě nastává, viz. ukázka (48). O nereálné okolnosti se hovoří většinou v kontextu minulosti, kdy daná věc/situace neexistovala. Ukázka (49).³⁶

(47) *Jsou věci, kterým člověk nezvykne, i když ho obklopují tři léta.*

(48) *Ne, život s Lojzís nebyl by nijak příjemný, i kdyby Stavinohu milovala.*

---

³⁵ HAVRÁNEK, Bohuslav; JEDLIČKA, Alois; (1981) v *České mluvnici* (s. 402) píše, že: „Někdy vyjadřují věty přípustkové (uvozené spojkami i když, i kdyby, ať) i podmínku, která by měla vyloučit výsledek vyjádřený větou řídicí, ale nevylučuje jej. Takové věty přípustkové se někdy nazývají podmínkově přípustkové.“ Tedy věty podmínkově přípustkové pouze zmiňují, ale nezabývají se jimi dále.

³⁶ Tímto se také zabývají GREPL, Miroslav; KARLÍK, Petr; (1986) kteří řadí okolnost potenciální nebo reálnou do hypotaktického vyjádření vět vedlejších přípustkových, nezabývají se tedy vůbec větami podmínkově přípustkovými.

1.6.2 Spojovací prostředky

Spojovací výrazy ve vztahu podmínkově přípustkovém se dělí do tří skupin. Rozlišují se podle toho, zda se pojí s indikativem, či kondicionálem.

- I. Do první skupiny patří spojky typu: *(a) i když, ani když*, viz. příklad (50).
(50) *Před tím nebylo možno uniknout, ani když vtiskla tvář hluboko do peřin.*
- II. Další skupina obsahuje spojky *i kdyby, ani kdyby*, které se pojí pouze s kondicionálem. Ukázka (51a). Vytýkáci částice *i, ani* mohou u tohoto typu vět chybět, jak je patrné z ukázky (51b).
(51) a. *Tak já tu slečnu adresátku budu hledat, i kdybych rok měl běhat a prochodit celý svět.*
b. *Švanda musí být, kdyby na sůl nebylo.*
- III. Do poslední skupiny patří spojky: *byť (i), ať*, které se pojí jak s indikativem, tak je zde možnost použít je i s kondicionálem.
(52) a. *Půjde za ním, ať se děje cokoli.*
b. *Máme prostředky, jak vás v takovém případě zlikvidovat, ať byste byl kdekoliv.*

Do spojovacích prostředků podmínkově přípustkových lze přiřadit i spojení *bez ohledu na to, že*.³⁷ Vztah podmínkově přípustkový se typicky využívá ve větě s imperativem, která je spojená s druhou větou asyndeticky, tedy bez použití spojek, viz. ukázka (53). Mezi spojovací prostředky lze zařadit spojení s výrazy typu *bez ohledu na to, jak / kam / kdo /zda*.

(53) *Chtělo se mu položit někam do sněhu a zůstat tam, děj se co děj.*

Dalším typickým užitím podmínkově přípustkového vztahu bývají věty s indikativem slovesa v kladné, či záporné podobě. Opět bývá tato věta spojena odporovací spojkou s větou druhou. Odporovací spojka vyjadřuje ve větě význam rozporu, (ukázka (54)) nebo se dá tento vztah opět vyjádřit asyndeticky. Toto vyjádření je patrné z příkladu (55).

(54) *Myslí, nemyslí, ale dělá to tak.*

(55) *Vytahuju, nevytahuju, tady šlo o to, kdo se bez koho neobejde.*³⁸

---

³⁷ Příklady (45) až (52) a použitá terminologie převzata z: HLAVSA, Zdeněk; GREPL, Miroslav; DANĚŠ, František; (1987): *Mluvnice češtiny 3*, Praha, s. 492.

³⁸ Příklady (53) až (55) a použitá terminologie převzata z: HLAVSA, Zdeněk; GREPL, Miroslav; DANĚŠ, František; (1987): *Mluvnice češtiny 3*, Praha, s. 492–493.

2. VÝZKUMNÁ ČÁST

2.1 Český národní korpus

Český národní korpus (dále jen ČNK) je projekt, který vznikl v roce 1994. Tento projekt provozují pracovníci z FF UK, zejména Ústav Českého národního korpusu a Ústav teoretické a počítačové lingvistiky. Na ČNK se také podílí více než dvě stě externistů z České republiky, například při sběru materiálů. ČNK byl založen za účelem zpřístupnění jazykové databáze jak pro výuku, tak i pro výzkum. Tato jazyková databáze je uložena na stránkách ČNK ve formě elektronických korpusů. V současnosti lze vybírat z více než tří miliard slov, která jsou dostupná v již zmíněných elektronických korpusech.

Korpusů zde nalezneme hned několik, protože každý uživatel používá korpus z jiného důvodu. Korpusy lze dělit následovně; z hlediska počtu jazyků, kam se řadí korpus jednojazyčný a vícejazyčný. Z hlediska tématu lze pracovat s obecným, či specializovaným korpusem. Co se týče modu, je zde dostupný psaný i mluvený korpus, pokud uživatele zajímá časové hledisko záběru, jsou tu korpusy synchronní a diachronní. Uvádí se také korpus archivní, pro tzv. „archeologické“ požadavky.

Jazykový korpus převádí texty, jak psané, tak i například mluvené, do elektronické formy. Je tedy snadné vše online, rychle a přehledně vyhledat. Korpus disponuje jak slovy, tak zde lze vyhledat i slovní spojení (kolokace). Typickým jevem korpusu je přirozenost jazyka, tzn. že psaný i mluvený jazyk vychází z reálných dat daného jazyka. Pro práci s korpusy je nutná bezplatná registrace, bez této registrace se uživateli zpřístupní pouze část uložených dat a nástrojů. Celý projekt je neziskový a akademický. Financován je ze státních zdrojů.³⁹

2.1.1 InterCorp

Jedná se o paralelní korpus, který představuje vícejazyčné texty, pomocí kterých lze snadno srovnat více jazyků. InterCorp byl zveřejněn v roce 2008, obsahoval přibližně 25 milionů slov a byl dostupný v 19 jazycích. O rok později následovala novější verze InterCorp 1, kde bylo možno porovnávat již 20 jazyků. Nejnovější verze InterCorp 10 obsahuje nyní přibližně 1,5 miliard slov a zahrnuje 39 jazyků. Mezi tyto jazyky patří angličtina, arabština, běloruština, bulharština, čeština, čínština, dánština, nizozemština, fínština, francouzština, hindština, chorvatština, italština, japonština, katalánština,

---

³⁹ Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha, Cit.4.04.2018, dostupný z: <https://www.korpus.cz>.

litevština, lotyština, maďarština, makedonština, němčina, norština, polština, portugalština, romština, rumunština, ruština, srbština, slovenština, slovinština, španělština, švédština a ukrajinština.

Nejnovější verze je platná od roku 2017. Tento rozsáhlý korpus lze plně využívat až po registraci a následném přihlášení do systému. Rozsah textů i počet dostupných jazyků se neustále zvyšuje a celý korpus se postupně zkvalitňuje a vyvíjí. InterCorp se skládá ze dvou základních částí; jádra (*core*) a kolekce (*collection*). V jádře se nacházejí převážně texty beletristické, zatímco v kolekcích jsou texty vícejazyčné. Dané texty se mohou v překladu lišit podobou a rozsahem, jelikož se z více verzí překladů vybírá pouze jedna. Ve finále má tedy každý cizojazyčný text jednu českou verzi.⁴⁰

2.2 Způsob vypracování výzkumu

K vypracování výzkumné (praktické) části, která bude provedena pomocí paralelního korpusu InterCorp v10, je nutná již zmíněná registrace do systému Českého národního korpusu. Po přihlášení zvolíme **KonText**, který nás přesměruje na nové vyhledávání v korpusu, kde je seznam jazyků a textů, které jsou zde k dispozici a ze kterých lze vybírat. Do políčka **Korpus** vybereme InterCorp v10 – Spanish a v sekci **Zarovnané korpusy** zvolíme jako druhý korpus jazyk český; InterCorp v10 – Czech. Nebo jinou, starší verzi tohoto korpusu, případně další jazyky.

Pro vyhledávání máme opět více možností. Lze vyhledávat pomocí **základního typu dotazu, lemmatu, fráze, slovního tvaru, části slova**, či **CQL** vyhledávání. Dále se zadá samotný **Dotaz**, kdy tento dotaz lze zadat pouze do prvního jazyka, druhý necháme prázdný. Pomocí tohoto vyhledávání se zobrazí všechny překlady dotazovaného slova. Pokud ale chceme vyhledat určitý termín s daným překladem, vyplníme do prvního jazyka tento termín a do jazyka druhého jeho určitý překlad, takto se nám zobrazí pouze texty, kde bude obsažen zmíněný termín s daným překladem. Texty se paralelně zobrazují ve dvou sloupcích, dále se dají třídit pomocí filtrů, viz. **Specifikovat kontext**, či **Omezit hledání**.⁴¹

---

⁴⁰Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha, Cit.5.04.2018, dostupný z: <http://ucnk.korpus.cz/intercorp>.
Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha, Cit.5.04.2018, dostupný z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp>.

⁴¹Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha, Cit.5.04.2018, dostupný z: https://wiki.korpus.cz/doku.php/kurz:hledani_v_paralelnim_korpusu.
Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha, Cit.5.04.2018, dostupný z: <http://ucnk.korpus.cz/intercorp/?req=page:manual>.

Cílem výzkumné části je ověřit poznatky z teoretické části a zároveň zjistit, jak problematiku přípustek řeší čeští překladatelé a jaké české spojky odpovídají španělským přípustkovým výrazům. Teorie, které jsou popsány v první části, se pokusím ověřit na příkladech za pomoci korpusové analýzy. Korpusy jednotlivých jazyků se od sebe do jisté míry liší, většinou tedy nejsou mezi sebou snadno srovnatelné a je třeba hledat výrazy, které si odpovídají.

2.3 Realizace výzkumu

2.3.1 *Por + adverbio + que*

Pro realizaci výzkumu v korpusu je jako primární jazyk zvolena španělština (InterCorp v10 – Spanish), neboť z ní budu analyzovat přípustky; jako dotaz jsem zvolila [lemma="por"] [tag="ADV"] [tag="CQUE"], kdy lemma je zobecněný tvar, který zastupuje i všechny ostatní tvary daného slova, či slovesa, zatímco Tag se pojí se zkratkami.⁴² Proto první tag ADV odpovídá adverbium, tedy příslovci a druhý tag CQUE odpovídá spojce *que*. Druhý korpus je InterCorp v10 – Czech, tedy cílový jazyk, do kterého jsou věty překládány. Hledání lze omezit na určitý počet vzorků, jelikož je zde velké množství specifických textů. Omezila jsem hledání podle metainformací pouze na texty beletristické „Core“. Podle zadaného dotazu bylo nalezeno 596 výskytů tohoto slovního spojení, proto je třeba ještě vyhledávání zúžit pouze na původní jazyk (španělský), tak se zobrazí pouze 311 výskytů. Překládané ekvivalenty do češtiny nejsou označené přímo ve větách, jak je tomu u jazyka španělského, protože text je zarovnaný po větách, ne na úrovni slov. Proto slovní spojení, která odpovídají vyhledávanému výrazu (přípustce) musíme dohledat v paralelním textu sami.

---

⁴² Veškeré zkratky jsou dostupné online na: Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha, Cit.10.04.2018, dostupný z: <http://www.cis.unimuenchen.de/~schmid/tools/TreeTagger/data/spanish-tagset.txt>.

Hledat v korpusu

Korpus: ★

Typ dotazu: ⓘ

Vložit 'within' | Klávesnice | Předchozí dotazy

Dotaz:

Předchozí dotazy lze zobrazit také pomocí šipky dolů [\(další tip\)](#)

Výchozí atribut: (popis morf. značek ⓘ)

Zarovnané korpusy

-- Přidat korpus --

InterCorp v10 - Czech

Obsahuje

Typ dotazu: ⓘ

Klávesnice | Předchozí dotazy

Dotaz:

Předchozí dotazy lze zobrazit také pomocí šipky dolů [\(další tip\)](#)

► Specifikovat kontext

► Omezit hledání

Obrázek č. 1 – Práce s korpusem⁴³

Při vyhledávání *por + adverbio + que* je třeba brát v potaz to, že korpus zobrazí všechny sekvence obsahující tento řetězec, tedy i věty jiného druhu, jak je vidět na příkladu (1a), kde výraz *por supuesto que* sice odpovídá námi hledanému vzorku, ale nabývá jiného významu a je i také tak přeložen (1b). Samozřejmě tyto případy do výzkumu nelze zařadit, protože dané spojení nevyjadřuje přípustku. Z již zmíněných 311 výskytů jsme tudíž vybrali pouze věty přípustkové v celkovém počtu 50 vět.

- (1) a. [...] *el pacifismo usual daba **por supuesto que** ese derecho existía.*
 b. [...] *obvyklý pacifismus pokládal za samozřejmé, že takové právo existuje.*

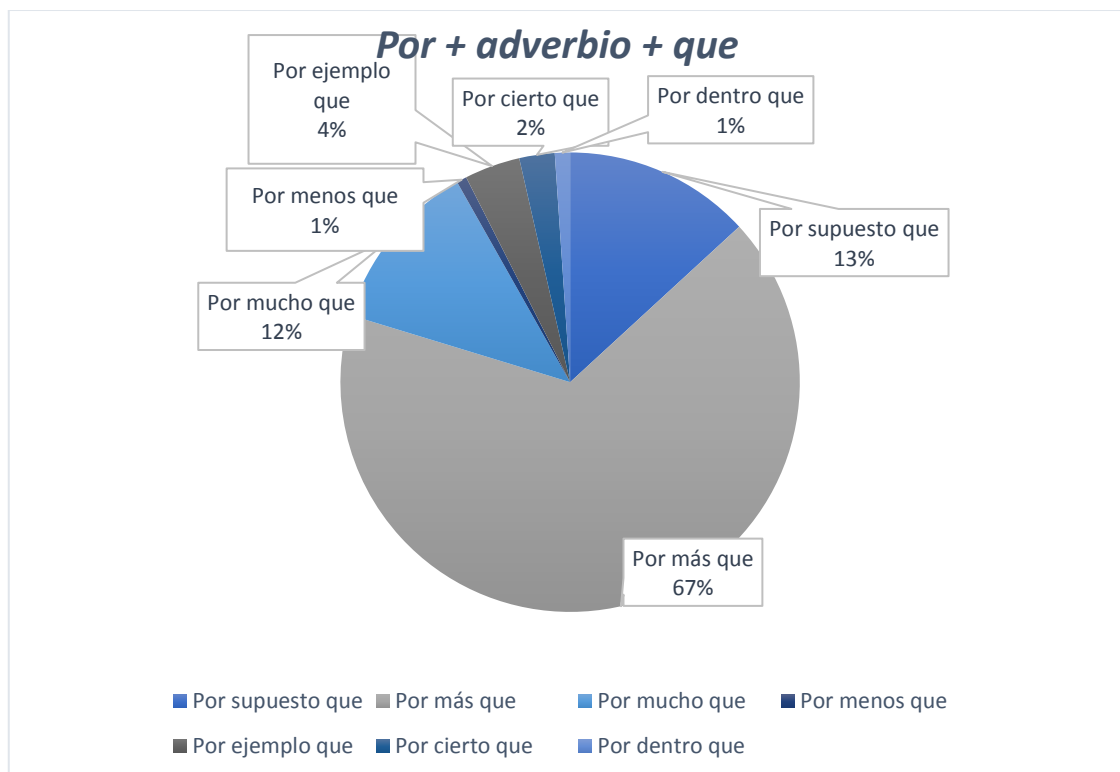
Po vyhledání *por + adverbio + que* se zobrazovaly často věty typu *por mal que, por tarde que, por bajito que, por fuera que, por entonces que*, atd..., ovšem v tomto konkrétním vzorku přípustkové větě odpovídá pouze následující věta:

- (2) a. *No importa la estatura: cualquier tipo, **por bajito que** sea, es bastante alto para seccionar una arteria.*
 b. *Nesejde na tom, jak je kdo velký; každý chlápek, ať je jaký chce prcek, je dost vysoký, aby ti prořízl tepnu.*

⁴³Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha, Cit.10.04.2018, dostupný z: <http://www.korpus.cz>.

Výraz *por más que* je nejfrekventovanější, ve výsledcích se objevuje 187x, ale ne ve všech případech vyjadřuje přípustku, také často používané spojení *por mucho que* se v textech vyskytuje 34x. Spojení *por menos que*, které rovněž může vyjadřovat přípustku, se objevuje pouze 2x. Dalším používaným výrazem je spojení *por supuesto que*, které se zde objevilo 37x, ale ani v jednom případě jako vedlejší věta přípustková. Taktéž spojení *por ejemplo que* v žádné větě neobsahuje přípustku, to samé u výrazů *por cierto que* a *por dentro que*.

Graf č. 1: Frekvence použití *por + adverbio + que*

Z výsledků hledání byl zvolen vzorek 50 přípustkových vět, u kterých bude okomentován překlad. Do výzkumu se zařadí pouze tři španělské slovní spojení, jelikož pouze tato spojení odpovídají větám přípustkovým. Jedná se o *por más que*, *por mucho que* a *por menos que*.

Příklad (3) a (4) jsou typickou a nejčastější ukázkou překladu přípustkových vět do jazyka českého. Ve většině případech byl použit stejný postup; tedy schéma *at' + sebevíc + sloveso*, či v opačném pořadí: *at' + sloveso + sebevíc*. Podle těchto schémat bylo přeloženo 26 ukázek (tj. 52 %). Překladaelé postupovali podle schémat bez rozdílu u spojení *por más que* (3), stejně tak i u spojení *por mucho que* (4).

- (3) a. *Por más que insistí no pude sacar nada en limpio.*
b. *At' jsem sebevíc naléhal, nic jasného jsem z ní nedostal.*
- (4) a. *Por mucho que lo intentes, siempre llegas a esta conclusión.*
b. *At' se snažíš sebevíc, vždycky dojdeš k tomuhle závěru.*

Částice *at'* byla v některých větách vyměněna například spojkou *byť + sebevíc* (5). V některých větách byla naopak použita pouze částice *at'* se slovesem, viz. příklad (6), kde je vidět tzv. zdvojnásobená struktura pro vyjádření přípustky v českém jazyce, tedy vyjádření pomocí dvou sloves v rozkazovacím způsobu. Dalším možným překladem je použití podřadící spojky *i když/i kdyby*, u příkladů (7) a (8).

- (5) a. *Por mucho que lo desease, no podía pasarme la vida durmiendo.*
b. *Byť by se mi to líbilo sebevíc, nemůžu prospat celý život.*
- (6) a. *Por más que hagamos, tía tiene miedo de caerse de espaldas.*
b. *At' děláme, co děláme, teta má zkrátka strach, že upadne na záda.*
- (7) a. *Por mucho que uno quiera algo, a veces hay que dejarlo.*
b. *I když člověk někdy po něčem strašně moc touží, musí se toho vzdát.*
- (8) a. *Y por mucho que la repitas, no la vas a convertir en verdad.*
b. *A i kdybys ji opakoval hodně dlouho, nezměníš ji v pravdu.*

Spojovací prostředek *por + adverbio + que* může být taktéž překládán souřadící spojkou *a + stejně*, jak je vidět na příkladu (9). Přípustka se dá také vyjádřit pomocí spojovacího výrazu *jakkoli(v)*, viz. příklad (10). V neposlední řadě bylo k překladu použito spojovacího výrazu *třebaže*, který je použit v ukázce (11). Dalším spojovacím výrazem je spojka *ačkoli(v)*, viz. (12). Samozřejmě nesmí chybět ani základní přípustková spojka; *prestože*, která se objevuje u překladu ve větě (13b).

- (9) a. *Por más que él les dijo, se la cortaron.*
b. *Mohl jim vykládat, co chtěl, a stejně mu ji uřízli.*
- (10) a. *Por más que luchaba contra el sueño, no podría resistir.*
b. *Jakkoli zápasil se spánkem, nakonec mu nedokázal vzdorovat.*
- (11) a. *Por más que ponía buena voluntad y procuraba ser simpática, no lo conseguía.*
b. *Nedosáhla toho, třebaže měla dobrou vůli a snažila se být sympatická.*
- (12) a. *Por más que tratara de evitarlo, había algo que lo llevara por el mismo camino.*
b. *Ačkoli se vši mocí snažil zůstat stranou, něco ho táhlo na stejnou cestu.*

- (13) a. *Además, por más que procuraba aventajar al otro en ingenio y donosura no lo conseguía.*
 b. *Přestože se snažil vyniknout nad svým přítelem důvtipem a duchaplností, ani trochu se mu to nedařilo.*

Z výzkumu vyplývá, že nejvíce frekventovaným překladem je již zmíněné schéma, *at' + sebevíc + sloveso*. Druhým frekventovaným překladem přípustky jsou spojky *i když/i kdyby*. Další zde zmíněné spojky nejsou tak často používány. Předložka *por* nabývá v tomto typu vět významu množství, či určitého stupně intenzity.

Překlad přípustky	A' + sebevíc + sloveso	Zdvojnásobená struktura	I když	I kdyby	A	Jakkoli	Třebaže	Ačkoli(v)	Přestože
Počet	(26)	(2)	(5)	(3)	(1)	(3)	(3)	(4)	(3)
výskytů	52%	4%	10%	6%	2%	6%	6%	8%	6%

Tabulka č. 1: Frekvence překladu *por + adverbio + que*

2.3.2 Por + adjetivo + que

Po zadání [lemma="por"] [tag="ADJ"] [tag="CQUE"] nabízí InterCorp 196 výskytů. Nicméně všechny výskyty tohoto spojení neodpovídají větám přípustkovým, proto byl opět proveden výběr 50 vět přípustkových. Nejčastěji dochází k překladu pomocí slova *sebe* – a přidáním druhého stupně přídavného jména, ten se v českém jazyce tvoří přidáním přípony *-ší, -ejší, -ější...* například v ukázce (14), kde *por mínimo que* lze do jazyka českého přeložit pomocí slova *sebe* – a druhého stupně přídavného jména *malý (menší)*. Tento překladatelský postup byl použit u 23 případů, to odpovídá 46 %.

- (14) a. *Acabé fascinada por cualquier detalle relacionado con él, por mínimo que fuese.*
 b. *Fascinoval mě na něm každý detail, i ten sebemenší.*

Další možností překladu je použití přípustkové spojky *jakkoli(v)* s daným přídavným jménem. Tento překlad byl použit u ukázky (15b). Podřadicí spojka *i když* byla v textech použita celkem 7x, přičemž je opět doprovázena přídavným jménem, viz. (16). Taktéž podřadicí spojka přípustková *i kdyby* se objevovala ve vybraných textech 6x, kde překladatelé vycházeli z dané věty a přeložili ji pomocí *i kdyby* a příslušného přídavného jména, což je vidět v ukázce (17b).

- (15) a. *No hay mal que por bien no venga, **por grande que** el mal sea y por pequeño que sea el bien, o al revés.*
 b. *Všechno zlé je k něčemu dobré, ať už je zlo jakkoli velké a dobro malé nebo obráceně.*
- (16) a. ***Por increíble que** parezca, ni siquiera lo recuerdo.*
 b. *I když se to může zdát neuvěřitelné, vůbec si na to nevzpomínám.*
- (17) a. *Una mujer joven, **por fea que** sea, siempre vale dinero.*
 b. *Mladou ženskou, i kdyby byla nevím jak ošklivá, vždycky někdo zaplatí.*

Ve čtyřech větách došlo k překladu přípusťky pomocí *byť* a daného přídavného jména, či příslovce, viz. (18). Taktéž dochází ke spojení *byť* + *sebe-* a druhého stupně přídavného jména, tohoto schématu bylo použito v překladu ukázky (19). Přípusťka byla pouze v jednom případě vyjádřena pomocí spojky *ač* a příslušného přídavného jména (20).

- (18) a. ***Por increíble que** pueda parecer en un lugar tan pequeño como éste, le he perdido completamente la vista.*
 b. *Byť to na tak malém místě vypadá neuvěřitelně, zcela jste se mi ztratila z očí.*
- (19) a. *Bulle, se dispersa en mil botillas, **y por menudas que** sean no se pierde una sino que todas se vuelven a juntar.*
 b. *Vře, rozptýlí se do tisíce kapek, a byť jsou sebedrobnější, jediná se neztratí, ale všechny se opět spojí.*
- (20) a. *Y, **por absurdo que** parezca, no sonó ridículo.*
 b. *Ač byl obsah těch slov absurdní, neznělo to směšně.*

Taktéž v tomto kontextu předložka **por** nabývá významu míry, množství, či určitého stupně intenzity. Výraz **por** + **adjetivo** + **que** je nejčastěji překládán pomocí *sebe-* a druhého stupně přídavného jména, tento překlad byl použit u 46% překladů. V textech lze najít i překlad pomocí typické přípusťkové spojky *i když*.

Překlad přípusťky	Sebe + druhý stupeň	Jakkoli(v)	I když	I kdyby	Byť	Ač
Počet výskytů	23	9	7	6	4	1
	46%	18%	14%	12%	8%	2%

Tabulka č. 2: Frekvence překladu *por* + *adjetivo* + *que*

2.3.3 *A pesar de que*

Po zadání nového dotazu *a pesar de que* se v InterCorpu v10-Spanish objevilo 455 výskytů, ze kterých byl vybrán vzorek 50 ukázkových vět přípustkových. Tento spojovací výraz se většinou překládá do jazyka českého jako *přestože*, což odpovídá i šestnácti výskytům v textech, (tj. 32%). Příkladem je ukázka (21), toto spojení je možno také přeložit jako *a to přesto, že*. V patnácti případech je tato přípustka přeložena jako *i když*, viz. (22). Třetí nejfrekventovanější přípustkou bylo *ačkoli(v)*, které se objevuje i v překladu ukázky č 23.

- (21) a. *No se desesperó a pesar de que no había previsto ese contratiempo.*
b. *Nezoufal, přestože tu překážku nepředpokládal.*
- (22) a. *Él insistió en acompañarme a pesar de que hice todo lo que pude para disuadirlo.*
b. *Trval na tom, že mě vyprovodí, i když jsem dělal, co jsem mohl, abych mu to rozmluvil.*
- (23) a. *A pesar de que hacía esfuerzos para disimularlo, se sentía incómodo.*
b. *Ačkoli se to snažil zamaskovat, byl jaksi nesvůj.*

Spojovací výraz *a pesar de que* není často překládán jako *a přitom*, proto se v padesáti textech vyskytl pouze jednou (24). *A pesar de* odpovídá i českému *navzdory tomu*, kdy tento překlad byl použit v ukázce (25). U některých případů není ve větě zachována přípustka, ale v překladu se objeví odporovací vztah, viz. (26), kde přípustka byla vynechána a nahrazena spojkou *ale*, která je spojkou odporovací.

- (24) a. *Se habían ido a vivir juntos, como dos cerdos, sin pasar siquiera por la puerta de la iglesia, a pesar de que ella era mujer bautizada.*
b. *Žili tam spolu jako dvě prasata, ani je nenapadlo jít k oltáři, a ona přitom byla pokřtěná.*
- (25) a. *Mi voz sonaba firme y transparente a pesar de todos los whiskies, a pesar del estruendo de la música.*
b. *Můj hlas zněl pevně a zvučně navzdory všem panákům whisky a navzdory hluku hudby.*
- (26) a. *Sus padres, en cambio, no pudieron ignorarlas, a pesar de que estaban de acuerdo en que la posesión demoníaca y la soberbia eran dos pecados demasiado grandes para una niña tan pequeña.*
b. *Její rodiče je naopak zapomenout nemohli, ale shodovali se v tom, že d'ábelská posedlost a pýcha jsou na tak malé děvčátko přece jen dva příliš velké hříchy.*

Výraz *a pesar de que* se ve většinou v případech, kdy se slovesem v indikativu, pokaždé totiž vyjadřuje reálnou událost. Tento spojovací výraz lze použít i s podstatnými jmény; *a pesar de que el muchacho...*, se zájmeny; *a pesar de que yo nunca...*, s příslovci; *a pesar de que aún tenía...*

Pro tento výraz byla nejtypičtějším překladem česká spojka *přestože*, která byla použita ve 32% překladů. Následovala typická přípustková spojka *i když*, která se v textech objevovala v 15 případech, tj. 30%.

Překlad přípustky	I když	Přestože	Třebaže	Ačkoli(v)	Navzdory tomu	A přitom	Přípustka vynechána
Počet	(15)	(16)	(3)	(10)	(4)	(1)	(1)
výskytů	30%	32%	6%	20%	8%	2%	2%

Tabulka č. 3: Frekvence překladu *a pesar de que*

2.3.4 *Aun cuando*

Po zadání tohoto dotazu: [lemma="aun"] [lemma="cuando"] a omezení hledání pouze na Core, tedy beletrii v původním jazyce, se v InterCorpu (InterCorp v10 – Spanish + InterCorp v10 – Czech) objevilo 101 výskytů hledaného výrazu. *Aun cuando* a další výrazy, jako například *aunque*, *bien que*, *si bien*, jsou nejčastěji překládány jako *i když* nebo *i kdyby*, nicméně zde nalezneme i jiné překlady; Největší zastoupení překladů přípustky ve větách má samozřejmě podřadící spojka *i když* (*ani když*, *a i když*...), která se v překladech objevovala ve 29 případech. Například v typické větě přípustkové, viz. ukázka (27). Další používanou spojkou je *i kdyby*. Opět se jedná o podřadící spojkou a v překladech byla použita třináctkrát, tj. 26%, viz. příklad (28). Jiným příkladem přípustky bylo použití spojky *přestože*, která se dá do španělského jazyka přeložit různými výrazy, v tomto případě ale odpovídala pouze námi hledanému výrazu *aun cuando*, příklad (29). Přípustku může vyjádřit také spojení *nehledě na to, že*, které bylo v padesáti výskytech použito pouze u tří vět, zde je vložen příklad (30).

- (27) a. *No te rías; siempre te ríes de todo, **aun cuando** no se trate de nada gracioso.*
 b. *Jen se nesměj. Ty se vždycky směješ, i když to třeba vůbec není k smíchu.*
 (28) a. *Removido ese obstáculo, **aun cuando** las cosas no salieran tan bien de inmediato, se abriría una puerta.*
 b. *Az se odstraní tahle překážka, tak i kdyby to nevyšlo hned, alespoň se otevrou nějaké dveře.*

- (29) a. *Estaba obligada a trabajar, **aun cuando** no hubiera nacido para trabajar, y estaba acostumbrada a estas señoras ricas de ahora.*
 b. *Je nucena pracovat, přestože se nenarodila pro práci, a na ty dnešní bohaté dámy si už zvykla.*
- (30) a. *Tampoco creo que él me recuerde mucho, **aun cuando** sólo se encuentre a dos despachos de distancia.*
 b. *Nemyslím si, že on na mě vzpomíná víc, nehledě na to, že má kancelář přes chodbu.*

Výraz **aun cuando** se může pojit jak s indikativem, tak i se subjuntivem, opět záleží na postoji mluvčího. Tento přípustkový výraz lze zaměnit za *aunque* a význam věty zůstane zachován. V přípustkových větách je nejtypičtějším překladem spojka *i když*, na druhém místě se objevuje spojka *i kdyby*. Tabulka překladů je tedy následující:

Překlad přípustky	I když	I kdyby	Přestože	Nehledě na to, že
Počet výskytů	(29)	(13)	(5)	(3)
	58%	26%	10%	6%

Tabulka č. 4: Frekvence překladu *aun cuando*

2.3.5 *Si bien*

Přípustkový výraz **si bien** se v jazyce španělském používá nejčastěji v psané formě. Často bývá doprovázen výrazy typu: *es cierto que, es verdad que...* jedná se o výrazy velmi formální. Do češtiny se nejčastěji překládá stejně jako spojovací výrazy: *aunque, bien que* a *aun cuando*. **Si bien** lze pozorovat jak na začátku věty (antepozice), tak i mezi souvětími a opět může vyjadřovat ve větě přípustku. Tento výraz vždy uvidíme spolu s indikativem. Spojovacími prostředky v přípustkovém souvětí hypotaktickém jsou nejčastěji následující spojky: *ačkoli(v); přestože/přesto, že; třebaže; ač; třeba(s); jakkoli(v); i když; i kdyby; byť...* Z těchto výrazů se v textech nejčastěji objevovala spojka *i když*, která je v ukázce (31). Překladaatelé použili tuto translaci přesně u jedné poloviny textů. Další ukázkou přípustky byla například spojka *ačkoli(v)*, která byla druhou nejpoužívanější, viz. (32). Do spojovacích prostředků se řadí i hypotaktická spojka *byť*, která byla v překladech použita 5x, ukázka (33).

- (31) a. *Ten confianza en mí – le contestaba para tranquilizarla, **si bien** yo compartía sus temores.*
 b. *Důvěřuj mi, odpověděl jsem, abych ji uklidnil, i když jsem sdílel její obavy.*

- (32) a. *Un genio original en su vocación, se diría, **si bien** no estaba claro en qué consistía su originalidad.*
 b. *Dalo by se říci nápad hodný originálního génia, ačkoli není zcela jasné, v čem vlastně jeho originalita spočívá.*
- (33) a. *Su prestigio, **si bien** un prestigio en cierta forma oscuro, secreto, no tuvo parangón.*
 b. *Jeho prestiž, byť jistým způsobem temná a podzemní, neměla obdoby.*

Přestože je dalším přípustkovým výrazem, který odpovídá španělské spojce **si bien**. V padesáti vybraných vzorcích se tento překlad vyskytoval pouze dvakrát, viz. (34). Jedním z dalších vyjádření přípustky může být hypotaktická spojka *ač*. V přeložených textech se objevuje pouze v jednom případě, tím je ukázka s číslem (35). Poslední přípustku vyjadřovala typická spojka *třebaže*.

- (34) a. *Al hacer un retrato se establece una relación con el modelo que **si bien** es muy breve, siempre es una conexión.*
 b. *Když člověk dělá něčí portrét, navazuje s dotyčným určitý vztah, a přestože trvá jen kratičce, vždycky je to jakési spojení.*
- (35) a. *Quiero que sean ciudadanos-soldados íntegros aunque carezcan de instrucción militar completa, **si bien** la reciben con las primeras letras desde la escuela primaria.*
 b. *Chci, aby občané byli zároveň vojáky, třebaže postrádají úplný vojenský výcvik, ač se jim ho dostává spolu s abecedou od prvních tříd základní školy.*
- (36) a. *María Rosa Savolta, **si bien** dichosa en su matrimonio, no podía olvidar los pasados sinsabores.*
 b. *Maria Rosa Savoltová, třebaže byla v manželství šťastná, nemohla zapomenout na dramatické události z dřívějšíka.*

Ve 196 výskytech je spojkový výraz **si bien** + *es cierto que* použit v sedmi případech, zatím co **si bien** + *es verdad que* je pouze ve dvou případech, viz. ukázka (37). V překladech se velmi často vyskytuje překlad španělského spojkového výrazu **si bien** pomocí odporovacích spojek, například spojky *ovšem*, či s dvojitým použitím: *sice – ale*, tento překlad byl použit u ukázky č. (38).

- (37) a. *Y **si bien** es verdad que lo primero que busqué con la vista fue al niño [...]*
 b. *A ačkoli je pravda, že první, koho jsem hledal pohledem, bylo dítě [...]*
- (38) a. ***Si bien** tu nombre apareció ahí, tú en realidad hablabas de otras cosas.*
 b. *Tvoje jméno se tam sice objevilo, ale mluvil jsi o jiných věcech.*

Překlad přípustky	I když	Ačkoli(v)	Byť	Přestože	Ač	Třebaže
Počet výskytů	(25)	(11)	(5)	(2)	(1)	(6)
	50 %	22 %	10 %	4 %	2 %	12 %

Tabulka č. 5: Frekvence překladu **si bien**

2.3.6 *Y eso que*

Také tento výraz se řadí mezi přípustkové, používá se pouze s indikativem. Vyskytuje se častěji v mluvené formě španělštiny, jelikož dává velký důraz na danou větu. Do jazyka českého lze tato slova volně přeložit jako *a to, a přitom...*, přičemž právě výraz *a přitom* byl nejpoužívanějším překladem, viz. (39). To samé platí pro spojovací výraz *a to*, který je patrný z ukázky (40), kdy věta opět vyjadřuje přípustku. Výraz *a to* lze v této větě nahradit i jinou, typicky přípustkovou spojkou: *prestože* (Moc pěkně ti padne, přestože jsem neměla tvou míru, ...).

- (39) a. ***Y eso que*** *en una clínica es más difícil, pero no fallaba, todos los días camisón limpio, y las flores.*
 b. *A přitom na klinice je mnohem těžší udržovat se v čistotě, ale maminka i tam měla každý den čistou košili a všude bylo plno květin.*
- (40) a. *Te queda muy bien y eso que no sabías tus medidas, las saqué al cálculo.*
 b. *Moc pěkně ti padne, a to jsem neměla tvou míru, pletla jsem to podle oka.*

Y eso que lze přeložit také pomocí přípustkové spojky hypotaktické: *i když*, ukázka (41). Dalším možným překladem přípustky je spojka *ačkoli(v)*. Výraz *prestože* se v překladech objevuje pouze čtyřikrát, i když jde o typickou přípustkovou spojkou, viz. (43). Dalším charakteristickým spojovacím prostředkem v přípustkovém souvětí hypotaktickém je spojka *třebaže* (44).

- (41) a. *Pero creía en ti y eso que te conocía.*
 b. *Ale věřila ti, i když věděla, jaký jsi.*
- (42) a. *Don Roberto llama al timbre de su casa; se había dejado las llaves en el otro pantalón, siempre le pasa lo mismo y eso que no hacía más que decirselo.*
 b. *Don Roberto zvoní u svého bytu; zapomněl si klíče v druhých kalhotách, vždycky to tak dopadne, ačkoli si to pokaždé říká.*
- (43) a. *Los padres no han podido evitarlo, y eso que han intentado por todos los medios alejar a la hija del americano, llevándosela a Málaga.*
 b. *Rodiče tomu nedokázali zabránit, přestože se všemi způsoby pokoušeli dceru od Američana oddělit a odvezli ji do Malagy.*
- (44) a. *Ni siquiera saben usar la cabeza como los criollos, y eso que la tienen dura.*
 b. *Neumějí ani používat hlavu jako kreolové, třebaže mají tvrdou.*

Překlad přípustky	I když	A to	A přitom	Přestože	Ačkoli(v)	Třebaže
Počet výskytů	(13)	(9)	(16)	(4)	(5)	(3)
	26%	18%	32%	8%	10%	6%

Tabulka č. 6: Frekvence překladu *y eso que*

2.3.7 *Sin embargo*

V teoretické části jsme se dozvěděli, že tento výraz se v přípustkových větách používá pouze s indikativem. Po zadání dotazu do InterCorpu se objevilo 3519 výsledků. Nicméně všechny výskyty neodpovídají přípustkovým větám, proto opět volíme náhodný vzorek padesáti vět přípustkových a okomentujeme překlad výrazu *sin embargo*. Toto spojení se ve většině případech překládá jako *nicméně*. Tento výraz se řadí mezi spojky souřadící přípustkové i odporovací. Taktéž se slovo *nicméně* vyskytuje jako počátkové neboli navazovací.

Pouze pětkrát byla přípustka vyjádřena pomocí *nicméně*, příklad (45), kdy *nicméně* znamená v zásadě totéž, co “přesto, i přesto, ale přesto...” Nejčastějším spojovacím prostředkem v přípustkovém souvětí hypotaktickém byla spojka *i když*, která se v překladech objevovala u 17 vět, tj. 34%, viz. ukázka (46). Dalším spojovacím prostředkem byla přípustková spojka *přestože*, která byla použita i u příkladu (47b).

- (45) a. *Sin embargo, la radio lo dio por hecho y los periodistas alborotados empezaron a montar guardia en las casas de los rehenes.*
b. *Neříkali kdy, rozhlasové stanice to nicméně vzaly jako hotovou věc a vzrušení reportéři začali hlídkovat u domů unesených.*
- (46) a. *Usted, Céspedes Xeria, no es creyente. Sin embargo habla como si lo fuera.*
b. *Vy však, Céspedesi Xerio, nejste věřící, i když hovoříte, jako byste jím byl.*
- (47) a. *Cuando Alberto salió de su casa comenzaba a oscurecer y, sin embargo, sólo eran las seis.*
b. *Když Alberto vyšel z domu, začínalo se stmívat, přestože bylo teprve šest.*

Další použitou spojkou v překladech, která má přípustkový význam, je spojka *ačkoli(v)*, příklad (48). Taktéž překladatelé využili přípustkovou spojkou *třebaže*, která se v textech objevuje pouze šestkrát, viz. (49). Posledním použitým výrazem v překladech je méně typický spojovací prostředek *navzdory tomu, že*.

- (48) a. *Idea correcta, que sin embargo los hombres de ciencia habían tirado por la borda.*
b. *Což je správná myšlenka, ačkoli ji vědci hodili přes palubu.*
- (49) a. *Hablaban, sin embargo sabiendo que las palabras nada significaban en la conversación.*
b. *Rozprávěli, třebaže věděli, že v jejich vzájemné konverzaci slova nic neznamenaají.*

- (50) a. **Sin embargo**, al contrario de lo que siempre les había aconsejado a los escritores nuevos, no los eché a la basura sino que volví a archivarlos.
 b. Navzdory tomu, co jsem vždycky radil začínajícím spisovatelům, jsem je však nezhodil, nýbrž znovu založil.

Výraz **sin embargo** je nejčastěji překládán pomocí výrazu *i když*, k tomuto překladu došlo u 17 vět, tj. 34%. Na druhém místě s 22% byla spojka *přestože*. **Sin embargo** se nejčastěji překládá pomocí *nicméně*, ovšem výraz *nicméně* vyjadřoval přípustku pouze u 10% vět.

Překlad přípustky	Nicméně	I když	Přestože	Ačkoli(v)	Třebaže	Navzdory tomu, že
Počet	(5)	(17)	(11)	(8)	(6)	(3)
výskytů	10 %	34 %	22 %	16 %	12 %	6 %

Tabulka č. 7: Frekvence překladu *sin embargo*

2.3.8 *Aun así*

Dalším a posledním zkoumaných spojovacím prostředkem byl výraz **aun así**. InterCorp nabídl 233 výskytů s tímto výrazem, opět jsme vybírali pouze věty přípustkové. Tento spojkový španělský výraz se do jazyka českého překládá ve většině případech jako *a přesto/i přesto*. Tuto spojku uvidíme pouze s indikativem. Výraz **aun así** je často doprovázen spojkou odporovací *pero*, viz. (52). Překladaelé nejčastěji využili spojky *i tak, ale i tak, a i tak*, která se objevovala v překladech přesně u 46 % vět, viz. ukázka (51b), přesněji výraz *i tak* byl použit u 7 překladů, z již zmíněných 46%, výraz *ale i tak* u 13 vět a poslední výraz *a i tak* pouze u 3 vět. Druhým nejpoužívanějším překladem byla přípustka *přesto*, taktéž *i přesto, a přesto, ale přesto*. Kde **aun así** bylo často doprovázeno odporovacím prostředkem *pero*; **pero aun así**, viz. (52), kde celé toto spojení vyjadřuje přípustku ve větě. Pouze 5x byla k překladu použita přípustková spojka *i když*, viz. překlad z ukázky (53b). Posledním překladem bylo spojení *navzdory tomu*, tento překlad byl použit například v ukázce (54b).

- (51) a. *Pero, aun así, Sonia seguía negándose a creer que lo peor había ocurrido, que ya todo había acabado para la mujer que hasta ese día había sido el pilar de su existencia.*
 b. *Ale i tak Sonia dál odmítala uvěřit, že se stalo to nejhorší, že už je konec se ženou, která do onoho dne byla pilířem jejího života.*
- (52) a. *Sabía que allí no podía haber nadie; pero aun así revisó inquieta el apartamento, atenta a que algo no estuviera bien.*
 b. *Veděla, že tam nikdo být nemůže; přesto byt nervózně obešla a dívala se po něčem, co by nebylo v pořádku.*
- (53) a. *Y aun así – remató con un sarcasmo ácido – no tendría ningún inconveniente para aceptar la propuesta, [...]*

- b. *I když – uzavřel se sžíravým sarkasmem – by jemu osobně nijak nevadilo jejich návrh přijmout, [...]*
- (54) a. *[...], una vida que no se expresa con las palabras y que, **aun así** es mi vida.*
- b. *[...] život, jenž není vyjádřen slovy a který je i navzdory tomu mým životem.*

Tedy spojovací výraz **aun así** je často doprovázen odporovací spojkou *pero*. Nejfrekventovaněji je překládán pomocí českého *i tak*, případně *ale i tak*, či *a i tak*. Tento překlad byl použit u 23 vět, tj. 46% ze zkoumaného vzorku. U 38% byl přípustkový výraz **aun así** přeložen pomocí českého ekvivalentu *přesto*. Typicky přípustková spojky *i když* byla použita k překladu pouze u 10% vět.

Překlad přípustky	I když	I tak	Přesto	Navzdory tomu
Počet výskytů	(5) 10 %	(23) 46 %	(19) 38 %	(3) 6 %

Tabulka č. 8: Frekvence překladu *aun así*

2.3.9 Shrnutí zkoumaných výrazů

	I když	I kdyby	Ač	Ačkoli(v)	Třebaže	Přesto/ přestože	Jakkoli(v)	Byť	A	A to	A přitom	I tak	A ^t + sebevíc + sloveso	Sebe + druhý stupeň
<i>Por + adverbio + que</i>	10 %	6%	x	8%	6%	6%	6%	x	2%	x	x	x	52 %	x
<i>Por + adjetivo + que</i>	14 %	12 %	2%	x	x	x	18 %	8%	x	x	x	x	x	46 %
<i>A pesar de que</i>	30 %	x	x	20 %	6%	32 %	x	x	x	x	2%	x	x	x
<i>Aun cuando</i>	58 %	26 %	x	x	x	10 %	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Si bien</i>	50 %	x	2%	22 %	12 %	4%	x	10 %	x	x	x	x	x	x
<i>Y eso que</i>	26 %	x	x	10 %	6%	x	x	x	x	18 %	32 %	x	x	x
<i>Sin embargo</i>	34 %	x	x	16 %	12 %	22 %	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Aun así</i>	10 %	x	x	x	x	38 %	x	x	x	x	x	46 %	x	x

Tabulka č. 9: Přehledová tabulka překladů přípustek

Ve většině případech překladů byla zachována sémantika dané věty, jelikož přípustkové spojky se dají přeložit podobnými způsoby. Překladatel má více možností, jaký přípustkový ekvivalent zvolit. Výhodou i nevýhodou je velikost InterCorpu, kde můžeme čerpat z velikého množství přípustkových vět s hledanou přípustkou, je tedy nezbytné volit určitý vzorek vět a následně věty zkoumat. Vzorek byl vždy vybrán náhodně, proto jsou tabulky s překlady pouze orientační.

První hledaný výraz v InterCorpu byl *por + adverbio + que*, kde toto spojení bylo nejčastěji překládáno pomocí schématu *a^t + sebevíc + sloveso*. Toto schéma bylo použito u 52 % překladů, nicméně dané schéma se neobjevuje u žádných dalších přípustkových prostředků, jelikož je tento přípustkový výraz specifický na překlad, také se u hledaného výrazu objevila i zdvojnásobená struktura, a to pouze u dvou případů.

Druhým zadaným přípustkovým výrazem byl *por + adjetivo + que*, kde nejčastější překlad byl *sebe – a druhý stupeň přídavného jména*. Toto schéma odpovídá překladu pouze tohoto přípustkového prostředku, tento překlad byl použit u 46 % ukázkových vět. Dalším hledaným výrazem bylo *a pesar de que*, jde o typicky užívanou španělskou přípustku, která je do jazyka českého nejčastěji překládána pomocí *přestože*. V tabulce není uveden překlad *navzdory tomu*, který byl překladateli použit pouze ve čtyřech přípustkových větách. Čtvrtým zadaným přípustkovým prostředkem byl *aun cuando*, kde k překladu bylo použito pouze čtyř typicky přípustkových českých výrazů, jedním z nich je i *nehledě na to, že*. Jiným spojovacím výrazem bylo *si bien*, které se ve větách objevovalo pouze s indikativem, k překladu bylo použito šesti nejtypičtějších českých přípustkových prostředků; *I když, ačkoli(v), byť, přestože, ač a třebaže*. Dalším zkoumaným přípustkovým prostředkem byl výraz *y eso que*, který byl ve 32 % překládán jako *a přitom* a v 18 % jako *a to*. Výraz *sin embargo* se nejčastěji překládá ve větách přípustkových jako *i když*. Nicméně se ve větách přípustkových může objevit i překlad jako *navzdory tomu, že*, nebo *nicméně*. Ani jeden zmíněný výraz není v tabulce uveden, a to z důvodu malé frekvence překladů. Posledním zkoumaným výrazem bylo *aun así*, kde nejfrekventovanějším překladem byla spojka *i tak*. V tabulce opět není uveden výraz *navzdory tomu*, kde toto spojení sloužilo k přeložení u tří vět z vybraných padesáti.

Z uvedené tabulky je patrné, že každá přípustka má charakteristický překlad, kde si spojky odpovídají sémanticky; například zkoumaný výraz *y eso que*, byl nejčastěji překládán pomocí českého ekvivalentu *a přitom*, kde sémantika přípustek zůstala zachována u 32 % zkoumaných vět. Dané přípustky jak v češtině, tak ve španělštině vyjadřují dodatkovou informaci. Stejně tak většina překladatelů použila významově stejný přípustkový prostředek u výrazu *aun así*; český ekvivalent *i tak*. K tomuto překladu došlo ve více než polovině ukázkových vět.

Na druhou stranu téměř každá přípustka se dá přeložit pomocí *i když*, či *přestože*, ale není to pravidlem. Jedná se o tendenci k užití prototypických spojek, kdy *i když* bylo použito u všech španělských přípustkových výrazů. Jak je vidět, každý překladatel volí jiný způsob překladu, někdo dokonce přípustku z věty úplně vynechá. Málokdy se překladatelé uchylují k okrajovým spojovacím výrazům. Zpravidla byly použity všechny typické české spojky, které mohou vyjadřovat přípustku. Přípustka lze tedy přeložit více způsoby, závisí na kontextu, postupech překladatelů a na konkrétní přípustce.

ZÁVĚR

V úvodu teoretické části této práce byly vysvětleny základní pojmy, které bylo nezbytné zmínit pro pochopení problematiky přípustek. Nejprve byly popsány věty hlavní, poté věty vedlejší. Čtvrtá kapitola se zabývá spojkami a spojkovými výrazy, jak parataktickými, tak i hypotaktickými. V páté kapitole byl vysvětlen pojem přípustky, kde je také popsána sémantika a formální vyjádření přípustky. V poslední kapitole teoretické části je přiblížen vztah podmínkově přípustkový, spolu s typickými spojovacími prostředky.

Následuje druhá část; výzkumná. Nejprve je přiblížen Český národní korpus, který obsahuje paralelní korpus InterCorp, pomocí kterého byla realizovaná srovnávací analýza vedlejších vět přípustkových ve španělštině a v češtině. Dále je popsán způsob vypracování výzkumu a následná realizace. Pro ověření teorie přípustek bylo vybráno osm španělských přípustkových prostředků: *por + adverbio + que*; *por + adjetivo + que*; *a pesar de que*; *aun cuando*; *si bien*; *y eso que*; *sin embargo* a *aun así*, kde byly analyzovány preference překladu.

Cílem této práce bylo popsat, jakými prostředky se přípustka vyjadřuje a jaké jsou možnosti překladu. Dále také poukázat na to, že i přípustky lze často přeložit více způsoby. Jejich překlad hodně závisí na kontextu a na postupech překladatelů, což bylo potvrzeno. V textech se velmi často objevovaly nejtypičtější spojovací prostředky v přípustkovém souvětí hypotaktickém, tedy spojky: *ačkoli(v)*; *přestože / přesto, že*; *třebaže*; *ač*; *třeba(s)*; *jakkoli(v)*; *i když*; *i kdyby*; *byť*. Dalšími spojovacími výrazy, které byly taktéž použity v překladech byly například: *nehledě na to, že*; *navzdory tomu, že...* Dále se v textech objevovaly výrazy typické pro dané přípustkové spojení, například u hledaného výrazu *por + adverbio + que* se často v překladech objevovala zdvojnásobená struktura, (viz. 1.5.2.4 Jiná vyjádření přípustky), *či schéma at' + sebevíc + sloveso*. Pro hledaný výraz *por + adjetivo + que* byla zase typická struktura: *sebe – a druhý stupeň přídavného jména*, tato struktura se v překladech objevovala u 46 % zkoumaných textů. *Y eso que* je dalším přípustkovým výrazem, který byl nejčastěji překládán pomocí českého ekvivalentu *a přitom, a to*.

Sto procent španělských přípustkových výrazů lze přeložit jako české *i když*, osmdesát procent pak může být přeloženo jako *přesto/přestože*. Je zřejmá tendence k užití prototypických spojovacích výrazů. Překladaelé se málokdy uchylují k překladům pomocí okrajových, specifických spojek. Na druhou stranu si většinou odpovídá sémantika spojovacích prostředků, jak bylo již zmíněno v kapitole 2.3.9. Shrnutí zkoumaných výrazů. Zpravidla záleží nejvíce na kontextu, postupech a zdatnosti překladatele poradit si s konkrétní přípustkou, jelikož je mnoho variant, jak přípustkové věty překládat.

RESUMEN

El título del que se trata de esta tesis es el siguiente: Přípustkové věty ve španělštině: analýza překladu do češtiny. Se trata de un tema de las oraciones concesivas en español con análisis a la lengua checa. Esta tesis está dividida en dos partes; la primera es la parte teórica, en la que se describen todos los terminos necesarios y conectados con dicha problemática. En la segunda parte se realiza una investigación de las concesivas. Para entender bien el objeto de la investigación, es conveniente informarse se sobre las gramáticas usadas y relacionadas con dicha problemática de las concesivas. Por esta razón, la primera parte corresponde con la introducción mediante el punto de vista de los autores checos y españoles. Por este motivo, han sido utilizadas las gramáticas checas y españolas en esta tesis.

En primer lugar, se incluyen dentro de las oraciones subordinadas, tanto las principales, después se describen las conjunciones y expresiones de conexión en el capítulo 1.3. Se continúa la introducción a las conjunciones coordinantes, en las cuales pertenecen las conjunciones copulativas, disyuntivas, causales, consecutivas y adversativas. En lo que compete a las conjunciones subordinantes, en este grupo pertenecen las completivas, temporales, causales, finales, condicionales, modales, ilativas y por supuesto concesivas. Después de la introducción al tema, me ocupo de la semántica de las concesivas y de las estructuras de las concesivas; si se trata simplemente de una oración o de expresión otra, con el uso de otros recursos de conexión. Al final de la parte teórica, se menciona la relación entre una oración condicional y concesiva.

En lo que se refiere a la segunda parte, se empieza con la descripción del Inter-corp. Se trata del corpus paralelo que ha sido utilizado, porque la investigación se basa en el trabajo con el corpus ya mencionado anteriormente. Se aclara también cómo ha sido hecha la investigación completa y cómo se trabaja con el corpus paralelo. La parte de investigación corresponde a la práctica y examina la variedad de traducción del español al checo en cuanto a las concesivas. La investigación se realiza en una muestra seleccionada de artículos españoles. Han sido analizadas concesivas siguientes: *por + adverbio + que*; *por + adjetivo + que*; *a pesar de que*; *aun cuando*; *si bien*; *y eso que*; *sin embargo* y *aun así*.

En las concesivas mencionadas, han sido elegidas una muestra de 50 oraciones concesivas y han sido analizadas la preferencia y la problemática de la traducción a la lengua checa. Después de la comparación de la investigación, en la tabla número 9, es evidente que no podemos traducir todas las concesivas de la misma manera. En el 100% de las concesivas elegidas para la investigación, se pueden traducir al checo como *i když*, pero no es la regla única. Casi en todos los casos, las concesivas han sido traducidas con la misma semántica, pero por otra parte hay tendencias de conjunciones prototípicas, como ya mencionado *i když*, o *přesto/že*, *třebaže*, *ačkoli(v)*, *i kdyby*, o muchos más. Solamente en algunos casos se usan conjunciones de poca frecuencia.

Cada traductor tiene sus preferencias y sus métodos para la traducción. Como en español, tanto en checo también hay muchas variedades de concesivas. Por eso, cada uno puede elegir la concesiva que mejor corresponde.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

LITERATURA:

BÁEZ SAN JOSÉ; Valerio; DUBSKÝ, Josef; KRÁLOVÁ, Jana; (1999): *Moderní gramatika španělštiny*, Plzeň

BORREGO NIETO, Julio; (2013): *Gramática de referencia para la enseñanza de española – La combinación de oraciones*, Salamanca

GARCÍA, SANTOS, Juan, Felipe (1997): *Sintaxis del español*, Madrid

GOMÉZ TORREGO, Leonardo; (1998): *Gramática didáctica del español*, Madrid

GREPL, Miroslav; KARLÍK, Petr; (1999): *Skladba spisovné češtiny: cvičení a výklad*. Praha

HAVRÁNEK, Bohuslav; JEDLIČKA, Alois; (1981): *Česká mluvnice*, Praha

HLAVSA, Zdeněk; GREPL, Miroslav; DANĚŠ, František; (1987): *Mluvnice češtiny 3*, Praha

HUBÁČEK, Jaroslav; JANDOVÁ Eva; SVOBODOVÁ Jana; (1996): *Čeština pro učitele*, Opava

JINDRA, Pavel; (2007): *Souvětí a odborný styl*, Třebíč

MATTE BON, Francisco; (2005): *Gramática Comunicativa del español, de la idea a la lengua*, Tomo II., Madrid

MATTE BON, Francisco; (2005): *Gramática Comunicativa del español, de la lengua a la idea*, Tomo I., Madrid

NOVOTNÝ, Jiří; (1992): *Mluvnice češtiny pro střední školy*, Praha

ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr; (2008): *Sintaxis del español actual*, Praha

ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr; (2010): *Mluvnice současné španělštiny (Lingvisticky interpretační přístup)*, Praha

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Korpus InterCorp, verze 10 z 1. 12. 2017. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha (2017), dostupný z: <http://www.korpus.cz>

Český národní korpus – InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha, Cit.10.04.2018, dostupný z: <http://www.korpus.cz>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ:

Obrázek č. 1: Práce s korpusem

Tabulka č. 1: Frekvence překladu *por + adverbio + que*

Tabulka č. 2: Frekvence překladu *por + adjetivo + que*

Tabulka č. 3: Frekvence překladu *a pesar de que*

Tabulka č. 4: Frekvence překladu *aun cuando*

Tabulka č. 5: Frekvence překladu *si bien*

Tabulka č. 6: Frekvence překladu *y eso que*

Tabulka č. 7: Frekvence překladu *sin embargo*

Tabulka č. 8: Frekvence překladu *aun así*

Tabulka č. 9: Přehledová tabulka překladů přípustek

Graf č. 1: Frekvence použití *por + adverbio + que*